

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 http://republika.pl/niva_bielastok
niva_bielastok@poczta.onet.pl
niva_bielastok@skrzynka.pl

№ 10 (2391) Год XLVII

Беласток 10 сакавіка 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Беларускамоўная меншасць

Пераконванне ў тым, што патрыятычным абазыкам кожнага беларуса з'яўлецца веданне роднай мовы — гэта асноўны клопат дзеячаў беларускага руху, асабліва ў замежжы. Як балочая гэта праблема ведаем добра з нашага беластоцкага вопыту. Колькі ж артыкулаў з'явілася на гэтую тэму на старонках нашага штотыднёвіка і іншых выданняў, колькі ж палкіх заклікаў прагучэла на розных форумах, колькі ж пальміяных вершаў напісалі „белавежцы”. Аднак асіміляцыя робіць у нас сваю справу і што раз менш людзей валодае роднай мовай. Відаць гэта па ліку школьнікаў, якія вывучаюць беларускую мову, па колькасці чыгачаў беларускіх выданняў, а нават па званках радыёслушачкі у ходзе беларускіх перадач у прамым эфіры.

Без ведання мовы цяжка гаварыць аб нацыянальнай свядомасці, што карэнным чынам паўплывае на вынікі сёлетняга перапісу насельніцтва. І тады наша нацыянальная меншасць стане яшчэ меншай. Якія гэтага будуць практычныя паслядоўнасці, цяжка сёння сказаць, але адно пэўнае: нядобрачылўцы будуць у захапленні.

Беларускамоўную меншасць мае таксама сучасны беларускі народ у Рэспубліцы Беларусь. Рускамоўная частка грамадства выразна пераважае над ёй. Ратаваць узніклую меншасць заклікае на старонках „Літаратуры і мастацтва” прафесар Леанід Лыч. Звычайна ўлады дбаюць пра статус нацыянальнай мовы — самы дакладны і аб’ектыўны індыкатар духоўнасці народа. Але ў Беларусі ўладнія структуры перш за ёсё забяспечваюць прыярытэты не за мовай тытульнай нацыі, толькі за рускай. У сфермаванні беларускамоўнай меншасці найбольшую ролю адыграла адукцыя, але паколькі сёння беларускамоўныя агульнаадукацыйныя школы наведвае толькі пятая частка вучняў, гаварыць пра магчымасць існавання беларускамоўнай меншасці анік не даводзіцца. Тому прафесар Леанід Лыч пррапануе наданне беларускамоўным грамадзянам РБ прававога статуса нацыянальнай меншасці. Гэта, на яго думку, дасць падставы патрабаваць ад дзяржаўных органаў заснавання неабходных для яе колькасці нацыянальных дзіцячых садоў, школ, тэатральна-мастацкіх асяродкаў, газет і часопісаў, выдзялення ў афіцыйных электронных СМІ часу для беларускамоўных перадач.

Наўрад ці такое вырашэнне зможа выратаваць беларускамоўную частку грамадства. Нават пры найбольш спрыяльных законах неабходная палітычная воля для іх ажыццяўлення, а гаварыць пра такую сёння анік не даводзіцца.

Віталь ЛУБА

Лепіхих расказчыкаў Наталлю Раманчук, Паўліну Пашко, Барбару Трафімюк і Наталлю Лемеш віншуе Ян Карчэўскі.

Цікавей чым год назад

У III Конкурсе беларускай гавэрнды „Гайнаўка 2002”, які праходзіў 22 лютага г.г. у Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы, прынялі ўдзел 33 вучні са школ Гайнаўскага павета.

— Мэта нашага конкурсу — папулярызацыя беларускай мовы сярод вучняў, — заяўві Ян Карчэўскі, настаўнік беларускай мовы з белліцэя, які адкрыў мерапрыемства, прывітаў расказчыкаў, іх апекуну і гасцей.

На адкрыці конкурсу былі прысутны дырэктар белліцэя Яўген Сачко, настаяцель прыхода св. Дзмітрыя Салунскага ў Гайнаўцы айцец Георгій Ацкевич, сакратар Павятовага аддзела БГКТ у Гайнаўцы Міхал Голуб і настаўнікі беларускай мовы з вучнямі.

Першымі выступілі вучні падставовых школ, якія свае расказы абавіралі на мастацкіх творах. Больш уласнай інтэрпрэтацыі паявілася ў расказе Наталлі Раманчук з Падставовай школы ў Нараўцы, якой камісія (Наталля Герасімюк — старшыня, Міхал Андрасюк і Міраслава Лукша — члены) прызнала першое месца. Кацярына Філіпок з Падставовай школы ў Дубінах цікава расказала ад сябе, што заўважылі члены журы і атрымала яна другое месца. Трэція месцы атрымалі Ева Мароз з Падставовай школы н-р 3 у Гайнаўцы і Паўліна Ігнацюк з Падставовай школы н-р 6 у Гайнаўцы. Пасля расказвалі гімназісты, якія часта карысталіся гаворкай. У катэгорыі гімназістаў выступілі ажно 21 удзельнік. Найбольш з Нарвы і Чыжоў — яны прымаюць удзел у конкурсі гавэрнды ўжо трэці раз. Першая месцы занялі Паўліна Пашко з Гімназіі ў Нарве і Анэта Трафімюк

з Гімназіі ў Чыжах, якія на гаворцы і літаратурнай мове жартойна расказвалі пра вясковое жыццё, высмеиваючы заганы сялян. Барбара Трафімюк з Гімназіі ў Дубіцах-Царкоўных расказала на дубіцкай гаворцы пра смешныя здарэнні з жыцця Колі — жыхара вёскі. Дзяўчата амаль не рабілі моўных памылак і правільна эмацыянальна інтэрпрэтавалі расказы. Трэція месцы атрымалі Ева Русіновіч з Гімназіі ў Нарве і Пётр Янчук з Гімназіі ў Чыжах. У катэгорыі ліцэістаў выступілі толькі трох вучаніцы і яны раздзялілі паміж сябе першыя месцы. Несумненна самым лепшым быў расказ Наталлі Зофіі Лемеш, якая раней перамагала ў дэкламатарскіх конкурсах. Успамінала яна пра свае выезды да бабулі і дзядулі, якія жылі ў Старым Беразове. Яна трапна пераказвала свае перажыванні з выкарыстаннем адпаведных фанетычных прыёмаў і жэстаў. Другое месца заняла Бэата Мінько, жартойна расказваючы пра вясковое жыццё, а трэцяе — Маргарыта Карпюк, успамінаючы вясковых бабулек.

— Я думала, што ў час расказу пабачу як публіка ўспрымае маё выступленне, але калі пачала гаварыць забыла аб усім і не бачыла, што вакол дзеецца. Пра свой расказ не гаварыла бацькам, бо ён інтимны і тычыща маёй сям’і, — заяўвіла пасля выступлення Наталля Лемеш.

Пасля выступленняў расказчыкаў усіх удзельнікаў конкурсу і их апекуноў арганізаторы запрасілі на абед і выступленне школьнага калектыву „Знічка”. Дырэктар Яўген Сачко, выступаючы пасля ўручэння ўзнагарод для найлепшых расказчыкаў і дыпломаў для ўсіх удзельнікаў, моцна акцэнтаваў патрэ

[працяг ↗ 2]

Ліцэісткі з фальклорнымі песнямі

☞ 3

Тое, што цяпер спяваюць старэйшыя жанчыны, раней на вёсках спявалі маладыя дзяўчата. У старэйшых жанчын можна знайсці вялікую колькасць фальклорных песень, але добра было б, каб іх спявала моладзь. Добры прыклад даюць дзяўчата з белліцэя, якія спяваюць фальклорныя песні.

Чыгункай у Еўрасаюз

☞ 4

Апошнім часам і мне некалькі разоў прыйшлося карыстацца чыгуначным транспартам у напрамку сталіцы. Раней у цягніку ўнутры было чыста. Цяпер вагоны нічым не адрозніваюцца ад тых, якія ездзяць ад гміны да гміны. Брудныя плямы на нумараваных месцах, невыносны пах, паржавелыя вонкы і яшчэ да таго часам адсутнічае ацяплення зімоваю парою....

Я — пракажоны

☞ 4

Грамадка немаладых ужо паноў пазірала то на мяне, то на „Ніву”, крываючыся з брыдасцю, хоць я не заўважыў, каб спажывалі лімон. Раптам адзін з іх голасам бас-барытона загудзеў так, што з другога боку залы за буфет выбегла кухарка.

— Komuchy przy władzy, no i znowu panoszą się kasary, — ішоў гул па ўсей зале.

„Да вечара я — лекар...”

☞ 5

Праз год мы з братам падехалі ў падарожжа па Еўропе, успамінае доктар, а я сёння падарожнічаю разам з ім. Вядома, не абышлося без рэпартажаў у беластоцкіх і цэнтральных газетах. Найбольш зацікавіў мяне горад Трыест. Я спадзяваўся ўбачыць даволі тыповы італьянскі горад, а ў ім адчувалася венская атмасфера.

Ой, зайграйце музыку

☞ 9

Гадзінны канцэрт „Свяякоў” у Орлі прайшоў вельмі хутка. Публіка (каля 200 асоб) гучнымі аплодысментамі ўзнагароджвала кожную песню. Усім падабалася не толькі беларуская музыка і песні, але і вельмі прыгожыя ўборы і краса жанчын з Беларусі.

Вязень Штутгата

☞ 10

З Штутгата накіравалі ў Эльбланг. Цэлы дзень пешшу ішлі. Як у горадзе апынуліся, афіцэры спынілі калону і штосьці рашалі. Затым сказалі назад вяртацца. У Штутгafe пагрузілі ў вагоны. Па пяцьдзесят асоб у адзін. Вагоны былі забруджаны цементам. Дзвёры закрылі, пастаўлі вартаўнікоў.

Беларусь — беларусы

10 сакавіка Міхасю Ткачову было 60 год

Ён прыблізіў нас да сапраўднай Беларусі

Аляксандр Рыгоравіч Ткачоў — настаўнік пачатковых класаў старожытнага беларускага горада Мсціслава — так і не пабачыў свайго адзінага сына, які нарадзіўся 10 сакавіка 1942 года, бо загінуў у тым самым 1942-м пад Ленінградам. Маці назвала сына Міхасём і гадавала яго сама. Пазней у Міхася з'явілася новая сям'я, і ён разам з другімі дзецьмі і айчымам — афіцэрам Савецкай Арміі — жыў пэўны час у Германіі. Калі завяр-

шылася вайсковая служба айчыма, усе разам вярнуліся ў Мсціслаў. Тут Міхась скончыў школу.

Ён паспяхова здаў уступныя экзамены на гісторычны факультэт БДУ, але не быў зачічаны, бо не меў двухгадовага працунаага стажу, які, на думку ідэолагаў таго часу, гарантаваў адданасць абітурыентаў справе камунізму. Пропанавалі вучыща завочна. Ткачоў пагадзіўся. Да вясны 1960 года „зарабіў” неабходны стаж у прыгарадным калгасе і перавёўся на стацыянар. Ва ўніверсітэце адбылося і першае прызнанне Ткачова-гісторыка: яго дыпломнай работай, прысвеченай роднаму Мсціславу, была ацэнена на „выдатна” і рэкамендавана да друку.

Далей — размеркаванне ў Жодзіна выкладчыкамі гісторыі, дзе ён хутка робіцца завучам школы, жэнішча. Сям'я ўладкоўваеца ў невялічкай старожыні. Міхась Ткачоў падае дакументы ў аспірантуру Інстытута гісторыі Акадэміі навук.

Усе ўступныя экзамены здае на „выдатна”, але на жадаемую спецыяльнасць яго не зачічваюць. Яму шчыра спачувае сакратар аддзялення грамадскіх навук Пятро Глебка і раіць стаць аспірантам па непапулярнай у той час спецыяльнасці — археалогіі.

І тут адбываеца немагчымае. За трывады малады вучоны раскапаў і абследа-

ваў рэшткі 13 (трынаццаці!) каменных абаронных збудаванняў. Сярод іх — Камянецкая вежа, замкі ў Лідзе, Крэве, Гродне, Міры, Гальшанах, Навагрудку. У архівах і бібліятэках Ткачоў адшукаў матэрыялы, да якіх раней не дакранаўся ніводзін даследчык. Дысертацию „Ваеннае дойлідства Беларусі XIII-XVIII стст.” ён піша на беларускай мове і паспяхова бароніць яе ў 1972 годзе. І ўсё гэта — жывучы ў Жодзіне і штодня дабіраючыся да Мінска электрычкай.

У 1977 годзе друкуеца манаграфія Міхася Ткачова „Замкі Беларусі”. У ёй — вынікі працы ў Інстытуце гісторыі Акадэміі навук. Кніга прыносіць аўтару шырокую вядомасць і прызнанне на радзіме і ў замежжы.

У 1978 годзе Міхась Ткачоў пераездае ў Гродна на працу ва ўніверсітэт, дзе спачатку працуе дацентам, а пасля — зачічыкам кафедры. Нарэшце ён атрымовавае асобную кватэру і жыве ў ёй з жонкай, сынам і дачкой. У 1987 годзе абараняе доктарскую дысертацию на тэму „Арганізацыя абароны гарадоў Беларусі XIV-XVIII стст.”

У 1986 годзе разам з супрацоўнікамі Інстытута біяхіміі АН БССР і выкладчыкамі Гродзенскага ўніверсітэта Ткачоў стварае ў Гродне клуб аматараў гісторыі і культуры Беларусі „Паходня”. Пасяджэнні клуба праводзіліся кожны чацвер. На іх збиралася пераважна моладзь, а таксама людзі рознага ўзросту, якія цікавіліся беларускай гісторыяй. Тут выступалі знакамітыя беларускія гісторыкі, пісьменнікі, навукоўцы. Вясной і летам сябры клуба выязжалі ў вандроўкі па родным краі, удзельнічалі ў археалагічных раскопках.

Сумленнасць, працавітасць, адданасць любімай справе, глыбокія веды прываблівалі да Міхася Ткачова моладзь, у якой ён бачыў самага гарачага прыхільніка нацыянальнага адраджэння і традыцыйнай беларускай духоўнасці. Разам з маладымі і сталымі сябрамі Ткачоў актыўна ўключаеца ў палітычнае жыццё краіны: у 1988 годзе ўваходзіць у аргамітэт па стварэнні Беларускага Народнага Фронту, а потым на I з'ездзе гэтай пльні ў Вільні абіраеца намеснікам старшыні БНФ.

У 1989 годзе жыхары Гродна вылучаюць Ткачова кандыдатам у народныя дэ-

путаты СССР, і ён, наступнік добра арганізаванаму супраціўленню мясцовай наменклатуры, даходзіць да другога туру выбараў.

Вярнуўшыся ў Мінск, Ткачоў працуе спачатку загадчыкам рэдакцыі гісторыі Беларускай энцыклапедыі, а з красавіка 1992 года — галоўным рэдактарам гэта гаё выдавецтва.

Штодзённае напружанае, складанае жыццё і цяжкая хвароба падкаслі гэтага волата беларускага адраджэння. 31 кастрычніка 1992 года яго не стала.

Праца Ткачова адкрыла для нас новую, дакладней, — сапраўдную Беларусь. Ён літаральна адкапаў у беларускай зямлі, на паліцах архіваў, бібліятэк і ў запасніках музеў прафілу аб краіне замкаў, інтэлектуалаў, славутых абаронцаў і баражбітоў за Бацькаўшчыну.

Плённа займаўся Міхась Ткачоў і адраджэннем беларускай сацыял-дэмакратыі. У 1990 годзе ён узначаліў аргамітэт па стварэнні Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады, у сакавіку 1991 г. быў абрани кіраўніком адроджанай партыі на яе ўстаноўчым з'ездзе. Грамада — „партия Ткачова” — хутка стала ўплывовай палітычнай сілай, стварыла фракцыю ў Вярховным Савеце Беларусі.

Імкнучыся наладзіць цесную сувязь з прафсаюзамі, Ткачоў падпісае пагадненне аб супрацоўніцтве Грамады з Федэрацыяй прафсаюзаў Беларусі, плённа ўзаемадзейнічае з распрацоўшчыкамі дэмакратычнага заканадаўства. Яму належыць ідэя аб'яднання дэмакратычных сіл у шырокі грамадскі рух „Новая Беларусь”, якая працягвае быць актуальнай і сёння...

Толькі 50 гадоў было адмерана лёсам Міхасю Ткачову. Цяжка знайсці гісторыка, які б да такога ўзросту зрабіў так мно-га. Ён і сёння нас многаму вучыць як даследчык, вучоны, палітык, педагог і грамадскі дзеяч.

10 сакавіка — 60-я ўгодкі яго нараджэння і 10 год, як няма яго з намі. Свежыя кветкі перад яго помнікам на Маскоўскіх могілках сведчаць, што ў думках і сэрцах людзей свята захоўваеца памяць аб славутым грамадзяніне незалежнай Беларусі, які шчыра любіў сваю Радзіму і так мно-га зрабіў для Бацькаўшчыны.

Станіслаў Шушкевіч
„Народная Воля”, № 40 ад 01.03.2002 г.

Пушча без мяжаў

У красавіку гэтага года грамадскае аб'яднанне „Цэнтр «Трэці сектар»” у Гродне плануе правесці форум грамадскіх арганізацый рэгіёна Белавежской пушчы.

Гэтай падзеі будзе прысвечана працоўная сустрэча, якая пройдзе 9 сакавіка ў Гродне. Сустрэча адбудзеца ў рамках міжнароднага праекта „Пушча без мяжаў”, які супольна ладзяць грамадскія арганізаціі „Ахова птушак Беларусі” (з беларускага боку) і Паўночна-падляшская таварыства аховы птушак (з польскага боку). Праект фінансуеца са сродкаў Дацкага агенцтва аховы навакольна-

га асяроддзя DANCEE і каардынуета Праграмай Развіцця ААН (ПРААН). Мэта праекта — ініцыяванне і падтрымка грамадскай дзейнасці па аборода бакі беларуска-польскай мяжы дзеля ўстойлівага развіцця рэгіёна Белавежской пушчы. Удзельнікі сустрэчы змогуць атрымаць больш падрабязную інфармацыю пра праект, а таксама запоўніць анкету, звесткі з якой будуць надрукаваны ў „Даведніку грамадскіх арганізацый рэгіёна Белавежской пушчы”.

„Биржа информации”,
№ 211 ад 28.02.2002 г.

Цікавей чым год назад

[1 ♂ працяг]

бу вучобы беларускай мове.

— У гэтым годзе вучні падбіralі тэксты для расказу цікавейшыя чым год назад. Цікавы спосаб пераказвання зместу верша, таксама, можна было палічыць як гавэнду. Відаць было, што вучні і настаўнікі зразумелі, што гэта гавэнда, — пайнфармавала старшыня камісіі Наталля Герасімюк.

Настаўнік беларускай мовы Ян Кар-

чэўскі, галоўны арганізатор конкурсу, дзякаўваў за дапамогу дырэкцыі, настаўніку гісторыі Яўгену Янчуку і вучням белліцэя. Спонсарамі і фундатарамі ўзнагароды выступілі Гайнаўскае староства, бурмістр горада Гайнаўкі, Гайнаўскі аддзел БГКТ, гурт „Гоман”, Бацькоўскі камітэт белліцэя, паэтэса Міра Лукша і бібліятэка Беларускага музея.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

„Граюць неба”

Штогод Беларусь выдае каля двух мільярдаў долараў ЗША на закупку энергanoсьбітаў. Цеплавую і электрычную энергию марнуюць ужываныя на заводах састарэлых тэхналогій. „Граюць неба” і тыя дзесяткі тысячаў кіламетраў састарэлых цеплатрасаў, і жылья масівы, спрэктаваныя і збудаваныя без аглядкі на кошт іх абарграву. Радыкальная змена тэхналогіі і гарадской інфраструктуры застоецца не больш чым добрым намерам. Адзіны шлях скарачэння непамерных вы-

даткаў на імпарт энергanoсьбітаў — частковая замена іх мясцовымі. Распрацоўваша праект выкарыстання ў якасці паліва адыхадаў драўніны.

Беларускія мужчыны

Паводле даных Міністэрства статыстыкі і аналізу, у Беларусі налічваеца каля 2,5 млн. сямейных пар. Колькасць мужчын ад 16 да 70 гадоў, якія знаходзяцца ў шлюбе, пастаянна расце, колькасць жанчын, якія знаходзяцца ў шлюбе, павялічваеца толькі да 40 гадоў, а затым зніжаеца за кошт росту разведзеных і ўдоў.

Беларуская сцэна

Сёння беларускія тэатральныя і канцэртныя сцэны часта ператвараюцца ў падмосткі лягучых агітбрыгад на чале з эстраднай ці нейкай пагастай кіназоркай, якім бы толькі паспесь пасля выступлення на зваротны маскоўскі цыгнік.

Невядомая эліта

Сёння мы перажываєм час, калі беларуская літаратура, беларускія пісьменнікі ў сваёй большасці не карыстаюцца чытацкай папулярынасцю. Калі ў размове на- ват з інтэлігентным чалавекам пераконваешся, што імёны многіх айчынных класікаў — жывых і памерлых — для яго не вядомыя і нічога не значаць.

Аўцюкоўскі гонар

Аўцюковец паехаў у раён узяць патрэбную даведку. У яго пытаюцца:

- Кім працуеш?
- Упраўляючым!
- У вас жа калгас. Кім упраўляеш?
- Канём...

Вычытаў Рыгор Лясун

Калектыў „Хлопцы-рыбaloўцы” з Рыбалаў.

Дзяўчы хор „Каласкі” з Беластока.

З раённага агляду беларускай песні ў Беластоку Сёлета менш першых месц

У суботу, 23 лютага, у будынку БГКТ па вул. Варшаўскай 11 у Беластоку адбыўся раённы агляд беларускай песні. Прыняло ў ім удзел чатыраццаць калектываў, трэх хоры, восем салісташ і чатыры дуэты, разам каля 200 чалавек. Быў гэта чатырохгадзінны канцэрт, а ў залу цяжка было ўбіцца. Значыць, наша песня жыве, ёсьць замілаванне да роднай песні.

Сабраных слухачоў прывітаў і зычыў як найлепшых уражанняў ад канцэрта старшыня Галоўнага праўлення БГКТ Ян Сычэўскі. Былі сярод публікі запрошаныя гості, між іншымі, генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Леанід Каравайка ды яго намеснік Аляксандар Харытонаў.

Цікавыя былі аўтэнтычныя старыя лірычныя песні, якія спявалі вясковыя калектывы з ваколіц Беластока. Яны

былі натуральныя, часта настальгічныя. Словы песень падкрэслівалі, на сколькі калісьці чалавек быў моцна звязаны з прыродай.

Спадабаліся слухачам сучасныя меладычныя беларускія песні ў выкананні Алы Каменскай і Давіда Дубэца (мачі і сына, калі яны спявалі паасобку і разам), дуэта Багуміла Карчэўская і Юрка Астапчук ды дзяўчынай групы хору „Каласкі” і гурту „Ас” з Беластока. Яны разагравалі душу.

Ужо амаль прафесійна спявалі, між іншым, беластоцкі хор „Крыніца” з усімі яго адгалінаваннямі — жаночай і мужчынскай групамі, дуэтам і салісткамі пад кірауніцтвам Віктара Маланчыка, а таксама маладзёжны хор „Каласкі” з Беластока пад упраўленнем Алы Каменскай.

Для ўсіх тых, якія чакалі конкурсных

вынікаў спявалі м.інш. „Каласкі”, „Крыніца”, „Расспяваны Гарадок” ды некаторыя дуэты і салісты.

Журы працавала ў складзе: Анджэй Данільчук (старшыня), Уладзімір Сахарчук і Андрэй Такаюк (члены).

Другое і трэцяе месцы сярод салісташ (першага журы не прызнала), якія прэзентавалі аўтэнтычны фальклор, высپявалі Ніна Цыванюк і Ларыса Абрамовіч з Гарадка. Сярод дуэтаў і квартэтав нікому не прызналі першага месца, а другое заняў маладзёжны квартэт з Беластока і трэцяе месца — дуэт Ніна Аўгустыновіч і Валянціна Кажанецкая з Агароднічкай. У групе калектываў таксама не было першага месца. Другое заваявала „Каліна” з Залук, трэцяе — „Журавінкі” з Агароднічкай.

У катэгорыі апрацаванага фальклору першае месца сярод салісташ выспявала Марыя Врублеўская з Гарадка. Другога месца не было, а трэцяе заняў Уладзімір Іванюк з Беластока. Былі два вылученні: для Галіны Карбоўской і Ірэні Паўлючук з Беластока. Сярод дуэтаў журы не прызнала першага месца. Другое занялі Люба Гаўрылюк

і Уладзімір Іванюк з Беластока. Сярод калектываў два раёнпраўныя першыя месцы занялі жаночая група беластоцкага хору „Крыніца” і „Расспяваны Гарадок”. Другое месца падзялілі таксама два калектывы: жаночы квінтэт беластоцкіх „Каласкоў” і мужчынскія група беластоцкай „Крыніцы”. Гэтак сама было і з трэцім месцам. Занялі яго „Хлопцы-рыбaloўцы” з Рыбалаў і „Рэчанька” з Козлікаў.

У катэгорыі сучаснай песні сярод салісташ перамагла Ала Каменская з Козлікаў. Другога месца журы не прызнала. Трэцяе месца выспявала Давід Дубэц з Козлікаў. Сярод дуэтаў найлепш ад рабкамендавалі сябе Багуслава Карчэўскую і Юрка Астапчук з Гарадка. Другое месца занялі Ала Каменская і Да від Дубэц. Сярод фальклорных калектываў другое месца заняла дзяўчынай група беластоцкіх „Каласкоў”. Сярод эстрадных калектываў другое месца заняў беластоцкі гурт „Ас”, трэцяе падзялілі ажно чатыры гурты: „Кошыкі”, „Сябры” і „Лідар” з Беластока і „Сакрэт” з Міхалова.

Тэкст і фота Янкі Целушэцкага

Ліцэісткі з фальклорнымі песнямі

Звыш 40 выкананіццаў выступіла ў Гайнайскім доме культуры на раённых элімінацыях IX Агульнапольскага фестывалю „Беларуская песня 2002”, якія адбыліся 24 лютага.

Стараста Уладзімір Пятрочук, які разам са старшынёю Павятовага аддзела БГКТ у Гайнайцы Яўгенам Валкавышкім адкрывалі мерапрыемства, выказаў задавальненне, што раённыя элімінацыі фестывалю зноў адбываюцца ў Гайнайскім доме культуры (некалькі гадоў за пар арганізаваны былі ў Кляшчэлях — А. М.). Мерапрыемства ўдасцойлі генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Леанід Каравайка, старшыня БГКТ Ян Сычэўскі, бурмістр Гайнайкі Анатоль Ахрыцюк, війт Гайнайскай гміны Вольга Рыгаровіч і війт Чыжоўскай гміны Рыгор Мацкевіч.

Агляд пачаўся з выступлення салістак і дуэтаў з сучаснымі і фальклорнымі песнямі, сярод якіх выступілі трох белліцэйскія Іаанна Врублеўская, Барбара Кэндысі і Маргарыта Карпюк.

Публікі, на гэты раз, сабралася ў доме культуры многа, бо ўсе сядзячыя месцы быў заняты і людзі стаялі каля сцяны.

— Наши дзяўчыны выступаюць з апрацаванымі фальклорнымі і сучаснымі песнямі. Фальклорная песня падбіраем

з „Падляшскага спеўніка”, выдадзенага Дарафеем Фіёнікам. Некаторыя песні падбіраем з радыёперадач, — інфармавала Бажэна Ляўчук, апякунка „Знічкі”. — Цяжка сказаць, хто найлепш спявает сярод салістак, бо гэта іх дэбют.

Апрача белліцэйскіх найбольш маладых асоб мелі калектывы з Нарвы. Выступілі таксама маладыя калектывы з Дубін. Аднак, сярод выкананіццаў беларускіх песен пераважалі людзі сталага ўзросту.

— Мы спяваем больш за дваццаць гадоў, — заяўлі Валянціна Верамчук і Анна Андрасюк з Вулькі-Тэрехоўскай. — Мы сваіх песен не перакладаем ні на беларускую, ні на ўкраінскую мовы, але спяваем так як размаўляем і ездзім куды нас запрашайць. Ад самага пачатку прыязджаем на беларускія агледы з даунімі песнямі, якія спявалі нашы бабулі і матулі.

Вялікі агляд белліцэйскіх — Аліцыя Леанюк і Цэзары Скепка, якія звыш пяці гадзін запрашалі на сцэну штораз новых выкананіццаў беларускіх песен.

— Я люблю спяваць і таму выступаю з калектывам, бо за спеў грошай нам не плацяць, — гаварыў Ян Місяюк з Беларускага калектыву песні ГДК. — То, што цяпер спяваюць старэйшыя жанчыны, раней на вёсках спявалі маладыя

Вера Осжек і Вера Сват з „Цаглінак” занялі другое месца ў катэгорыі фальклорных апрацаваных песень.

Сучасныя песні спявала Маларыта Карпюк з Гайнайскага белліцэя.

дзяўчыны. У старэйшых жанчын можна знайсці вялікую колькасць фальклорных песен, але добра было б, каб іх спявала моладзь. Добры прыклад даюць дзяўчыны з белліцэя, якія спяваюць фальклорныя песні.

Камісія, якую састаўлялі Аляксандар Лукашук, Уладзімір Сахарчук і Анджэй Данільчук, мела многа працы, бо трэба было ацэньваць калектывы ў дванаццаці катэгорыях.

Сярод пераможцаў першыя месцы занялі: салісты — Кацярына Ціханюк

і Марыя Хіліманюк з Тыневіч-Вялікіх; дуэты, тэрцэты, квартэты — квартэт са Збуча (Кацярына Ціханюк, Ніна Хворась, Надзея Лабаноўская і Аляксандра Куптэль), тэрцэт з Тыневіч-Вялікіх (Валянціна Франкоўская, Марыя Хіліманюк і Анна Хірко); вакальнія калектывы — калектыв „Арэшкі” з Арэшкава, вакальнія калектывы і калектывы „Знічка” — абодва з Гайнайскага белліцэя; хоры — хор Гайнайскага дома культуры.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Чыгунакай у Еўрасаюз Сцеражыся цягніка!

Здаецца няма ўжо ніякай галіны публічнай дзеянасці, якая яшчэ не абанкруцілася. Крызісны стан вельмі выразна відаець таксама на чыгунцы. У Падляшскім ваяводстве штогод зачыняюцца чарговыя лініі, якія будаваліся тут ад часу панавання Раманавых. Царскі вакзал у Беластоку, які ў XIX стагоддзі будавалі паўтара года, цяпер у эпоху касмічнай тэхналогіі рамантуюць дванаццаць год і нікто не ў змозе прадбачыць канца гэтых прац. Вакзал вялікага чыгуначнага вузла напамінае гмінную астаноўку. Дарэчы, разам са спыненнем руху з Усходам беластоцкі вакзал ажыўляецца толькі тады, калі ад'яджаюць цягнікі ў Варшаву, запойненныя ўсялякім чыноўнікамі з камандзіроўкамі ў партфелях.

Апошнім часам і мне некалькі разоў прыйшлося карыстацца чыгуначным транспартам у напрамку сталіцы. Найбольш выгаднае спалучэнне гэта экспрэс „Міцкевіч”, які праз Варшаву едзе ў Познань. Цана на гэты цягнік у два разы вышэйшая чым на звычайні, хаця дарогу з Беластока ў Варшаву пераязджае ён толькі на 10 мінут хутчэй. Раней вылучаўся гэты цягнік прынамсі тым, што ўнутры было чыста. Можна было сесці на сваё месца без страху, што ад контакту з лаўкай штаны не памяняюць свайго натуральнага колеру. Можна было таксама абаперці галаву на чысты, белы падгалоўнік. Цяпер вагоны нічым не адразніваюцца ад тых, якія ездзяць ад гміны да гміны. Брудныя плямы на нумараваных месцах, невыносны пах, паржавелыя вокны і яшчэ да таго часам адсутнасць ацеплення зімоваю парою. Пасажыры, якія плацяць больш за пяцьдзесят золотых за праезд, ходзяць і шукаюць свободных месцаў у ацепленых вагонах. Атрымліваеца тады так, што ў цягніку побач пустых вагонаў-халадзільнікаў некалькі пераўёненых пасажырамі, якія былі вымушаны пакінуць свае, дарэчы, нумараваныя месцы, карыстанне якімі магчымае за спецыяльным билетам. Кандуктары і кантралёры патрабуюць толькі гэтага билета як пасведчання на права праезду „Міцкевічам”, але нікто ўжо не клапоціцца аб tym, каб тое месца было магчымым для скарыстання. У зваротнай дарозе ў вагоне

не было асвятлення. Кандуктар папрасіў пасажыраў перайсці ў вагон-бар, калі не жадаюць яны сядзець у поўнай цемнаце.

Шмат людзей, якім ніякая фірма не звятрае коштам падарожжа, едзе ў Варшаву цягніком, які адпраўляецца з Беластока ў шэсць гадзін раніцы. Але бывае ён так пераўёнены, што часам няма месца на калідорах. Вырашыў я тады купіць билет на першы клас напалову таннейшы за экспрэс. На широкіх крэслах было шмат месцаў, аднак эксплуатаваныя яны праўдападобна ад часу ранняга Герка. Таму трэба было падтрымлівацца нагамі, каб не абсунуцца на падлогу. Але ў купе побач было яшчэ пяць пустых крэслau і таму можна было выбраць найменш знішчане і заняцца чытаннем прэсы. Неўзабаве я аднак зразумеў чаму ў мای вагоне зусім няма пасажыраў. Эта быў вагон-халадзільнік першага класа. Ужо ўстаў я ісці шукаць цяплішага месца, але на калідоры з'явіўся Яраслаў Іванюк, журналіст Радыё Беласток, які ўцякаў з суседняга пераўёненага вагона, таксама першага класа, у якім дазволена было курыць. Вырашылі мы, што лепиш будзем цярпець холад, чым дым і смурод. Выбар гэтых можа і не меў гамлетаўскага вымярэння, але едучы дзве гадзіны некалькі разоў успаміналіся мне слова настаўніцы гісторыі, якая забараняла нам адчыняць вони зімою, прыпамінаючы, што ад нясвежага паветра яшчэ нікто не памёр, а ад холаду загінулі французская і нямецкая армія пад Москвой.

Падзел на Польшчу А і Б быў, ёсць і ўсё яшчэ паглыблівецца. Хапае сесці ў цягнік Варшава — Кракаў ці Варшава — Гданьск, а тады найлепш адчуваеца, якія ўмовы створаны пасажырам чыгункі ў Польшчы А і параўнаць іх з tym, што ёсць у Польшчы Б. Там чыгунакай едуць ужо ў Еўрасаюз, мы едзем у напрамку Бантустана.

Яўген МІРАНОВІЧ

Глумлівасць шэрагу асацыяльных законаў ды пастаноў, якія апошнім часам прымаюцца ў Польшчы — уражвае. Гэта пэўна сапраўдны творчы падыход народных абрэннікаў да сваіх цяжкіх абавязкаў. Але, асабіста мяне, выключанага з выбарчага працэсу, здзіўляюць не самі вынікі гэтага „мастакства”. У расейскай мове эквівалент словаму мастакства — тое, што „искусство”, этымалогія якога абавязнае „спроба”. А спробы, як вядома, не заўсёды бываюць становчыя. Здзіўляе цынічнасць законатворцаў, антысцыяльная накіраванасць іх дзеянняў, а таксама маўклівасць польскага народа, чыё развіццё апошнія дзесяць гадоў трактавалася сусветнай супольнасцю як узор паступовага і паспяховага кроцяння да дэмакратыі — палітычнай і эканамічнай.

Інакш арыентаваныя ва ўладзе ўжо амаль паўгода. Скарачэнне ўдвай водапуску па цяжарнасці, шэраг абмежаванняў у сацыяльной падтрымцы малазабяспечаным тлумачацца нібыта глыбокай бюджетнай ямай, у якой апынулася краіна. А калі Радзіма ў небяспечы, тут — і гэта святое! — усім трэба зацяць пасы. Хто ведае, можа гэтыя заходы і дапамогуць выправіць становішча. Можа так і трэба. Кіраўніцтва шэрагу краін падчас эканамічных крызісаў таксама „выязджала” за кошт найменш заможных сваіх грамадзян. Гэта ўжо не здзіўляе. Здзіўляюць малазаўажальныя і фінансава недарэчныя пастановы, карысці ад якіх, не кажучы ўжо пра разумную аргументаванасць — што з казла малака. Але

яны, гэтыя дробязі, вельмі паказальныя. Як сцвярджаў дзядудль Фрэйд, менавіта ў такіх, дробнатаўчатых учынках — сутнасць істоты.

З адной такой правядзенай нечакана сутыкнуўся я асабіста. Па руце тыдняў таму давялося мне, разам з жонкаю і дачкою, ехаць з Варшавы ў Беласток. У касе, на маё пытанне, ці трэба браць білет дачцэ, якой яшчэ няма трох гадоў, адказаў, што не. І ні слова блей. Ну, не, дык не.

У цягніку кантралёр, скасаваўшы мой і жончын білеты, запытаў пра білет дачкі. На маё здзіўленне рыцар кампосцера паведаміў, што ад 1 лютага білет трэба браць нават на немаўля. У касе яго даюць задарма. Ну, а паколькі білет каштам 0 злотых 0 грошаў мы не ўзялі, дык цяпер мусім заплаціць 6 злотых. Пагадзіца на такую бязглаздзіцу я не мог і плаціць адмовіўся. Тады кантралёр выпісаў мне штраф на... 141 злоты.

На маю іранічную заўвагу, што такую пастанову можна было выдумаць і падпісаць толькі з вельмі цяжкога каца, кантралёр моцна абурыўся і прыгрэзіў, што за абрэзом „усепольскаабранных” можа аддаць мяне ў рукі дзяжурных паліцыянтаў. Бедалага не ўціміў, што не абражаў я, а хутчэй спрабаваў ратаваць іх гонар і годнасць, гаворачы пра кац. Но калі мовіць шчыра, дык тады тых, каму прыйшла ў голай такая думка, як і тых, хто зацвердзіў гэтую пастанову, не тое, што да ўлады дапускаць нельга — трэба замкнучы у адпаведных медыцынскіх установах і пільна сачыць, каб не дай Божа, не ўцяклі адтуль.

Пасля адзін знаёмы паляк усур'ёз тлумачыў мне, што для выратавання фінансавай сітуацыі ўсе сродкі падыходзяць. Інакш — дзе гроши ўзяць? А мне з гэтай нагоды ўзгадалася адна трапнай беларускай прымаўка (паговорка): „Ваўку, калі няма чым ср...ць, дык ён лыкami”.

Віктар ШАНЬКОЎ

Я баяўся. Так, баяўся не таго, што зараз яны выйдзяць за мною і дастану ў морду за „кацапства”, што, можа, і плюнуць. Я не ведаю, чаго я баяўся. Гэта нават не страх быў, а нейкі род сораму. Я саромеўся „Нівы”. Вышайшай марознае паветра. Аддыхнуўся. Страх-сорам адпусціў.

Тыдзень пасля ў іншай кавярні я ўсадавіўся так, каб мець за спінаю ўсю залу. Чарговы нумар „Нівы” чытаў крадком, з кален пад столікам. Я — часты наведвальнік беластоцкіх кавярняў. Бачыў, як людзі „бессаромна” чытаюць „Wyborczą”, „Porannу”, „Współczesną”, „Politykę” і шмат іншых польскамоўных (большасных) выданняў. Я ніколі не звочыў у Беластоку, каб хтосьці расчытаўся, пераглядаў іншамоўны друк. Не, даруйце. У адно лета бачыў я мужчыну з арыгінальным „Taimsem”. Быў гэта араб. Нават мой знаёмы беларус, якому я спрабаваў паказаць свой артыкул у „Ніве”, узяў тыднёвік у рукі, але спачатку азірнуўся навокал. Перагля-

нуў тэкст так, быццам кончыў курсы вакамгеннага чытання.

У апошні час я трапіў да сябра на дзень нараджэння. Весела было. Дзесьці пасля чацвёртай бутэлькі гасцям развязаліся языкі. Пасля серыі дзяжурных анекдотаў, адзін з маіх даўно не бачаных знаёмых кінуў мне (здавалася, гласам нагадваючым тэмбр кавярнянага бас-барытона):

— A kiego ty wlaścisz do tych Białorusów?
Я ўсміхнуўся.

— Давай, нап’емся, — абышоў адказ.

Назаўтра я з крыху балючай галавой узяўся за пісанне гэтага тэксту. Даруйце мне той прыліў сораму. Гэта больш не паўторыца. А хай сабе гавораць, хай думаюць, што хочуць. Можа, я і ёсць на свой спосаб пракажоны. Даю, вось, тающую параду розным кавярняным і імянінным бас-барытонам: трymаіцеся ад мяне здалёк, бо вазму дыў вас пазаражваю!

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

PS. У „Ніве” ў мінулы ўік-энд хтось павыбіваў шыбы. „Bas-barytoni”?

Вачыма паляка

Я — пракажоны

Пасля паўгода пісання ў „Ніву” я стаў баяцца сам сябе. Штотыдзень бягучы ў рэдакцыю з палаючым тварам, каб паглядзець свежанькі нумар, які толькі што сплыў з друкарні. З цікаўнасцю перачытаю тое, што іншыя напісалі і з неспакоем, што натварыў сам, ці выпадкова чагосьці не наплёнтаў у творчым, так сказаць, шале. І так штотыдзень у мяне свята. У апошні час раскашашоўся новым нумарам „Нівы” ў самоце. Бяру маю газету, сяджу ў адной з кавярняў, пацягваю піўцою чытаю, чытаю. Нідаўна, седзячы так, міжвольна агледзеўся навокал сябе. Грамадка немаладых ужо паноў пазірала то на мяне, то на „Ніву”, крываўлючыся з брыдацю, хоць я не заўважыў, каб спажывалі лімон (не было яго нават ні скрыліка ў іх дрынках). Раптам адзін з іх голасам бас-ба-

рытона загудзеў так, што з другога боку залы за буфет выбегла кухарка.

— Komuś przy wlaźdzy, no i znowu ranośną się kacapu, — išoū gul pa ūcēj zale.

Кухарка прапала. Я далікатна адварнуўся ў бок мужчын. Пры нагодзе ўбачыў твары наведвальнікаў за іншымі столікамі. Глядзелі на мяне, як на пракажонага. Я скурчыўся ў сабе. Спакойна склаў „Ніву” ў чвэртку і засунуў яе ў кішэню свае чырвонае курткі. Спакойна, у два глытки, дапіў піва. Пакуль піў, скаваў пачку цыгарэт. Счакаў хвіліну, пакуль адгучалі слова бас-барытона. Устаў і накіраваўся ў бок выхаду, убіваючы зрок у падлогу, быццам задумаўся над чымсьці бязлітасна істотным. Калі праходзіў побач століка, за якім сядзелі бас-барытон з сябрамі, па спіне прабеглі мне мураскі.

„Да вечара я — лекар, а ночь — мая...”⁽²⁾

І так я вярнуўся з Лівіі і выдаў дзве кніжкі пра яе, расказвае мне доктар Ежы Самусік, не толькі лекар-рэзабілітант, але і вядомы беластоцкі падарожнік, а таксама пісьменнік. Адразу я паліщеў на Кубу, якая тады была танная (Фідель Кастро на момант адкрыўся на заграніцу), а апрача ўсаго, у мяне было трох месяцаў водпуску, а Куба была чудоўнай краінай. Я марыў, каб паныраць у Караібскім моры.

Пасля Кубы засталіся яшчэ грошы на самаход, якім я абылізіў усю Скандинавію. Сярод скандынаўскіх краін мяне зачаравала Фінляндый. Нездарма яе называюць краінай тысячи азёр. Тут не скажоная прырода, а людзі пра яе дбаюць несамавіта.

Напрыклад, у лесе будзеца дома. Не выразаюць пры гэтым ніводнага дрэва. Калі трапляецца вялікае дрэва, яго не ліквідуюць, таксама пакідаюць і камені-валуны. Усё гэта ўбудоўваецца ў дом. Прытым трэба памятаць, што хаця ў Фінляндый найбольш лясоў у Еўропе, фіны яшчэ купляюць лес у Расіі, ашчаджаюць свой.

Каб выразаць дрэва, патрэбны спецыяльны дазвол і трэба замест аднаго выразанага дрэва пасадзіць пяць маладых дрэўцаў. Праз кожных пару гадоў спецыяльная камісія правярае, як яны не растуць і ці растуць наогул.

Усюды тут вельмі чыста. Цудоўная архітэктура. Трэба заўважыць, што скандынаўская краіны вельмі падобныя адна на другую. Цудоўныя тут выспы — шведскія і фінскія. Будуюцца традыцыйныя драўляныя хаткі для адпачынку, а не такія, якія у нас будуюць новабагацкія. Пры шведскіх доміках ёсць дзяржайныя сцягі. Як толькі гаспадар прыезджае сюды на адпачынак, першае, што ён рабіць, дык гэта падымае сцяг. Каля кожнага домаўка найчасцей стаяць дзве лодкі — парусная і маторная.

У 1989 годзе выйшла з друку маляўнічка „Podróz na Nordkapp” — зборнік рэпартажаў, якія раней я друкаваў у часопісе „Poznaj świat”. Нордкап — гэта найбольш высунуты на поўнач мыс Еўропы, унізе, пад ім — Ледавітыя акіян.

Праз год мы з братам паехаў ў падарожжа па Еўропе, успамінае доктар, а я сёння падарожнічаю разам з ім. Вядома, не абышлося без рэпартажаў у беластоцкіх і цэнтральных газетах. Найбольш зацікавіў мяне горад Трыест. Я спадзяваўся ўбачыць даволі тыповы італьянскі горад, а ў ім адчуваўся венская атмасфера. Значна цяжэйшая архітэктура, больш спакойная. І людзі спакайнейшыя — зусім не як у італьянскім горадзе. Старыя лю-

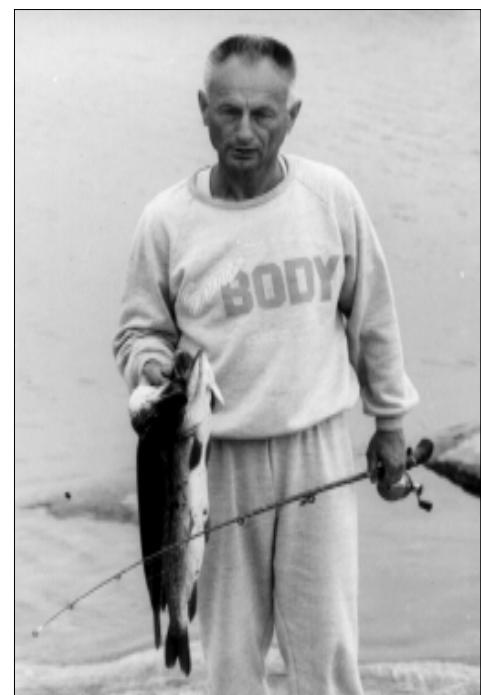

Доктар Е. Самусік рыхтуе новую кніжку. дзі ішлі ў кафейку. Ды і наогул — заўлі, яхты, чысты і багаты горад, у якім людзі цешацца спакойным штодзённым жыццём.

У 1983 годзе мы з майм сябрам Чэславам Кучынскім выбраліся ў Непал. У Гімалаях мы прыйшли пехатою 800 кіламетраў. У высокагорных раёнах, вядома.

Пра гэта падарожжа я напісаў і выдаў дзве кніжкі. Першая гэта была кніжка „Wokół Annapurny” (1987). Аナンпурна гэта пік на вышыні 8031 м. Да гэтуль, як я заўважыў, пісалі пра тое, як узыходзілі на гэты пік. Не пісалі пра людзей, а там жа жыве 35 плямёнаў, якія маюць зусім іншую мову, звычаі. У адной вёсцы людзі не могуць дагаварыцца, гавораць па-рознаму. Адны прыйшли з Тыбета (ламаісты), другія, нявары — з паўднёвой Індыі, з індзізму. Зусім іншыя людзі, рэлігія.

Паколькі пра гэта ў Польшчы ніхто не пісаў, дык я напісаў спамянутую

Такую рыбу я лавіў на шведскай выспе Зёдермое, калі доктар.

кніжку. У Непале ёсць даліна Нес’янг, на поўнач ад Анапурны. Там жывуць манангбы, якія да 1956 года не ўпісвалі да сябе чужых. Хто спрабаваў увайсці — таго забівалі.

Я думаю, што мы былі першымі палікамі. На пастарунку паліцыі мы гарталі кніжку, у якой былі запісаны ўсе, хто наведваў гэта месца. Не было ніводнага польскага прозвішча!

Другой кніжкай пра падарожжа ў Непал было даволі саліднае выданне (у палатнянай вокладцы!) „Himalajskie królestwo”, выдадзенае „Nasz Księgarnię” у 1991 годзе. Было тут пра зямлю, людзей, дзяржаву, багоў. Давялося пачытаць нямана з гісторыі, і ўсё пангліску. Дарэчы, нядайна я пераклаў дзве медыцынскія кніжкі з англійскай на польскую. Той вопыт з кніжкай пра Непал мне вельмі прыгадзіўся.

(працяг будзе)

Ада Чачуга

Наталля Софія Лемеш.

Сярод грыбоў

У Комплексе школ з дадатковым наўчаннем беларускай мовы знаходзіцца выстаўка фатографій вучаніцы Наталлі Софія Лемеш „Мікраімпрэсіі”, якая прадстаўляе каля трыццаці відаў грыбоў, сфатаграфаваных у Белавежской пушчы і лясах Бельшчыны.

З настаўніцай біялогіі Алінай Пліс, пад кірункам якой рыхтавалася выстаўка, размаўляем каля фатографій. Звяртае яна ўвагу на губавыя грыбы, якія маладымі ядуць жыхары Белавежской пушчы. Пасля паказвае на лакавіцу, якая ўбірае ў сабе цэзі і з'яўляецца паказыкам радыяці і на рэдка сустраканыя кладоды.

— Наталля Лемеш — вучаніца, якая добра рабіць тое, за што бярэцца. Выстаўка пра грыбы падрыхтаваная вельмі добра мерытарычна і эстэтычна. На

ёў можна знайсці інтэрдысцыплінарныя веды са сферы біялогіі, літаратуры і харчавання з выкарыстаннем грыбоў, паводле мясцовых традыцый, — кажа Аліна Пліс. — Выстаўка карыстаецца зацікаўленнем вучняў.

— Наш клас праводзіў урок у пушчы і тады фатаграфаванне грыбоў мяне зацікавіла. Пасля, калі я з бацькамі ездзіла за грыбамі і не магла знайсці ядомыя, то фатаграфавала ядавітыя. Так пачалося маё фатаграфаванне грыбоў, а пасля рабіла я здымкі ў лесе каля Гайнавікі, — інфармуе Наталля Лемеш. — Карыстаючыся нагодай хачу падзякаўваць маё настаўніцы Аліне Пліс і яе дачцэ, якія памагалі мне наладзіць выстаўку.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Радасны дзень жанчын!

Хаця з мінулай эпохай адышло ў нябыт многа свят, Дзень жанчын надалей жыве ў народзе. Гэты дзень святкуюць таксама кветкавыя магазіны. З Валянцінай Пятроўскай, уласніцай самага вялікага ў Бельску-Падляшкім кветкавага магазіна „Валянцінка”, размаўляе Міхал Мінцэвіч.

— Ці 8 сакавіка карыстаецца папулярнасцю?

— Напэўна так, але адзначаеца крыху скрамней, бо пабяднела грамадства. Святкуюць і старыя, і маладыя.

— Ці ў гэты дзень квяцярню наведвае многа мужчын?

— 8 сакавіка мужчыны ужо зранку чакаюць адкрыцця магазіна. Фірмавых заказаў нямнога, бо цяпер значна менш іх на рынку працы. А раней то мы дзве ночы запар рыхтавалі букеты перад святам. У той час былі модны гваздзікі, фрезія, цюльпан. Цяпер пераважаюць цюльпан і ружа.

— Хто забяспечвае ваш магазін?

— Аптовікі з Беластока і Варшавы. Яны нам самі прывозяць кветкі ў Бельск. Цану аптовікі павышаюць у двух тэрмінах: 14 лютага („Валянцінка”) і 8 сакавіка. У тых святы на два дні раней цана ўзрастает на 50%, напрыклад, ружа, якая звычайна каштует 6 злотых, на „Валянцінкі” прадавалася па 9 злотых.

— Ці праца ў квяцярні патрабуе професійнай падрыхтоўкі?

— Гэта можна сказаць свайго роду дар, але і ёсць адпаведныя курсы... Я заўсёды марыла працаўцаў пры кветках. Аднак раней працевала я ва Управе горада, санепідэмстанцыі і Камунальнай гаспадарцы, а вось ужо 17 га-

Злева: Каітырына Моісік і Магдаліна Пятроўская — працаўніцы магазіна „Валянцінка”.

доў працу ў ласным кветкавым магазіне. Сем гадоў таму быў гэта толькі малы кіёск, наступні, дзе мы пабудавалі сапраўдны вялікі магазін. Кожнаму кліенту заўсёды служыў радай і цешымся, калі людзі выходзяць ад нас задаволены.

— Дзякую за размову.

Фота Міхала Мінцэвіча

Гайнаўскія дашкольнікі ў захапленні.

Спявалі, іграли, танцавалі.

Каравай і „паненскі вечар”

— *Ой, харошы каравай, харошы,
бо харошыя каравайніцы пяклі!*

— *Ой, румяны каравай, румяны,
бо румяныя каравайніцы пяклі!*

— *Ой, высокі каравай, высокі,
бо высокія каравайніцы пяклі!*

Такімі словамі віталі вясельны каравай у беластоцкім прадшколлі № 14, дзе 22 лютага г.г. была паставлена п'еса „Паненскі вечар”. Каравай і сам спектакль атрымаліся прыгожымі, „смачнымі” і павучальнымі.

Цікава было назіраць рэакцыю дзетак, аднагодкаў-дашкольнікаў з Гайнаўкі. Яны жыва ўспрымалі спектакль, хаця многія з іх не разумелі тэксту ні сітуацыі.

Беларускі старжытны каравайны абрад выяўляў важны момент у падрыхтоўцы да вяселля. Удалы каравай меў прадказваць добрае і згоднае жыццё маладажонаў. Паводле павер'я, каб каравай меў матічную моц, трэба яго спячы з дараваных людзімі прадуктаў — яек, мукі, смятаны. І тут акцёры з прадшколля ангажавалі публіку, якой раней раздалі прадукты, а пасля зрабілі „даравальнікам”.

Прэзентацыю каравая, якую кра- самоўна (і згодна са сцэнарам) паказалі і харошыя, і высокія матулі, выклікала цікаўства скаштаваць гэты незвычайны „торт”.

Варта пры нагодзе сказаць не-

калькі слоў пра розніцу паміж сучасным вясельным тортам і абрацавым караваем.

Вясельны каравай меў напамінаць сонца. Аздаблялі яго птушкі і раслінныя матывы. Каравай пяклі кабеты — суседкі, цёткі, сёстры, якіх у народзе звалі „каравайніца-

на, каб жыццё маладажонаў было такое! Пасля, калі пірог атрымаўся высокі і румяны — верылі насы продкі — жыццё будзе ўдалае.

Каравайны абрад прыпісаны жанчынам і яго выкананіцаў у асноўным склалі матулі дзяцей. У сцэне выступіў, таксама „бацька мала-

Каравай.

мі”. Каравайніцы спявалі таксама „каравайнія” песні, у якіх гаварылася пра новыя абавязкі дзячыны і хлопца ў сямейным жыцці. Прытым заўсёды выхваляліся добрыя рысы характару маладых. Кабеты стараліся працаваць весела і друж-

дой” (Андрэй Такаюк), як руплівы гаспадар і чытач „Зоркі”!

* * *

Другая сцэна — „Паненскі вечар” — была здамінавана дзіцячымі ролямі, песнямі і танцамі. Цудоўна выпала „Ляўоніха” і полькі ў выканан-

ні малеч, якім падыгрывала на акардэоне настаўніца Анна Бабік.

Згодна з традыцыяй „Паненскі вечар” меў сумна-вясёлы характар. Каб маладая ахватней плакала, падсоўвалі ёй пад вочы цыбулю. У спектаклі паказаны „торг”, які вядуць брат маладой і малады. У канцы брат здаецца, бо ў парты малады гатовы даць і карову, каб жонку мець здорову! Цікавае тое, што „вясковыя” тэксты вельмі падабаліся гарадской публіцы.

Пры нагодзе трэба называць і саміх акцёраў, якія напоўнілі зместам спектакль: маладая — Нінка Вайранюк, малады — Адась Такаюк, брат маладой — Ігар Карнілюк, старышы сват — Матэвуш Кулік. Бацькоў маладых іграли Ева Семянюк і згаданы ўжо Андрэй Такаюк, які паказаўся таксама як галасісты спявак.

* * *

Спектакль у беларускім прадшколлі быў таксама нагодай для сустрэчы. У Беласток прыехалі дзеці і настаўнікі з Дзіцячага садка № 2 у Гайнаўцы (за шэсцьдзесяц асоб).

Раней беластоцкія дашкольнікі наведалі іх у Гайнаўцы, дзе паказалі пастаноўку „Масленіца”.

Пастаноўка і супольны салодкі стол навялі карнавальны настрой і многа радасці. Дзецям падабаецца, калі яны гуляюць у дарослых — бацькам, калі іх малечы захапляюцца беларускім словам і песняй!

ЗОРКА

Фота Ганны Кандрацюк

Разам выступалі бацькі і настаўніцы.

Каравайніцы пякуць і спяваюць.

Аляксандар Поклад, Акт (алей, палатно, 1999, 24 x 30 см).

Wilno – Vilnius – Vilna – Віленскае мастацкае асяроддзе ў Гданьску

У чацвер, 7 лютага, у Надбалтыцкім цэнтры культуры (НЦК), які знаходзіцца ў Старамейскай ратушы ў Гданьску, адкрылася выставка сучаснага мастацтва Вільні. Адкрывалі выставу дырэктар НЦК Адам Глябовіч і дырэктар Польскай мастацкай галерэі „З-над Вілії” ў Вільні Рамуальд Мячкоўскі. Ідэя выставы — паказаць шматкультурнасць Вільні — уражвае рознымі мастацкімі тэхнікамі. Кожная праца мае свайго аўтара і загаловак. Трэба толькі быць сапраўднымі знаўцамі віленскага мастацтва, каб ведаць якой нацыянальнасці аўтар асбонага твора. А можа аўтары выставы так спецыяльна зрабілі, каб гледачам не намякаць нацыянальным складам мастакоў падъходу да іх прац?

На вернісажы сабралася немалая грамада прыхільнікаў Вільні — старэйшага і маладога пакалення. Прыемна было назіраць, як людзі захапляліся карцінамі беларускіх мастакоў з Вільні: Станіслава Зялёнкі („Дом на пагорку”, „Рэчка зімой”, „Вострая брама”, „Завулак Скапоўка” і трэй „Віды Вільні”), Аляксандра („Акт”, „Танга”) і Сяргея („Развітанне”) Покладаў, Уладзіміра Голуба („Лета”, „Свіцязянка”, „Замак”). Пад уражаннем карціны апошнія, „Замак” прысутная на вернісажы мясцовая паэтка склала нават верш, які, прачытаўши, уручыла Рамуальду Мячкоўску. Магчыма добра, што не было нацыянальнага пазначэння, бо не ведаю, ці тады працы беларускіх мастакоў выклікалі б такое зацікаўленне.

Праўда, прысутнія ламалі сабе галовы, хто сярод прадстаўленых мастакоў якой нацыянальнасці. Але для знаўцаў мастацтва і прыхільнікаў прыгажосці не мела гэта нікага значэння. Мастацтва не мае межаў і выставка даказала, што ў літоўскай сучаснай Вільні ствараюць яго мясцовыя палякі: Тадэуш Паплаўскі („Акт”, „Блакітны месяц”), Генрык Наталевіч („Падарожжа”), Рышард Філістовіч („Свята масак”), Часлаў Палонскі („Рэгенерацыя”), літоўцы: Рамуальдас Радзэвічус („Вёска”), Эдвардас Коканаўскіс („Лінія”, „Ведамасць”, „Цвіценне”), Міндаўгас Брэйва („Пасля пра буджэння” „Раніца”), Вытаўтас Бутас („Нацюрорт з рыбай”), Эдуардас Урбанавічус („Вежы касцёлаў”, „Панарама Вільні”), украінка Лілія

Мілто (***) , расіянін Аляксандар Палкін („Вільня касцёлаў”), яўрэйка Аляксандра Яцковскі („Сустрэча”). Усяго разам паказаны 33 працы мастакоў.

Выставка ўжо другі год вандруе па Польшчы дзякуючы прыхільнасці людзей і Рамуальда Мячкоўскага, які сваёй ініцыятывай презентуе палякам сучасную мастацкую ідэю Вялікага княства Літоўскага. Была ўжо ў Лідзбарку-Вармінськім, Элку, Варшаве, Пултуске, Ольштыне, Слупску, Кашаліне.

Галерэя „З-над Вілії” існуе амаль сем гадоў. Паўстала з ініцыятывы Рамуальда Мячкоўскага, тадышняга рэдактара двухтыднёвіка на польскай мове „З-над Вілії”. Зараз замест двухтыднёвіка выдаецца штоквартальнік пад такім жа загалоўкам. Сваймі поглядамі здаецца быць прадаўжальнікам краёў ідэі, таму і бачыць ён не толькі палякаў у Вільні. Тому і арганізуе выстаўкі ў сваёй галерэі таксама беларускіх мастакоў: Хрысціны Балаховіч, Алега Аблажэя, Андрэя Балаховіча, Уладзіміра Голуба, Станіслава Зялёнкі, братоў Покладаў. Год таму адбылася там выставка мастацкай фатаграфіі Алены Адамчык. Прыйдалася б і беларусам такая галерэя і ў Беластоку.

А ў Гданьску сучаснае віленскае мастацтва можна было глядзець да 24 лютага.

Лена Глагоўская

I ён будзе вялікі

Эты здымак быў зроблены год таму на Фестывалі беларускай песні ў Беластоку. Унізе вы бачыце хлапчука, якому сцэна яшчэ надта высокая, але ён, як можа, стараецца дараўнацца да беластоцкіх „Каласкоў” — маладзёжнага беларускага калектыву пад упраўленнем Алы Каменскай.

Хлапчук гэты — Юрачка Каракун, сын консула РБ у Беластоку Аляксандра Каракуна. Нідаўна яму споўнілася чатыры гадкі, але, як сцвярджает яго тата, гэта вельмі актыўны чалавек: цікавіцца народнай музыкай і танцамі, а ад тэлевізара яго не адараўца.

„Басовішча” ёсць і на CD

Бадай, ідэя падобнага альбома мае такую ж гісторычную глыбіню, як і ідэя славутага ўжо фестывалю „Басовішча”. А вось увасобіць яе ўдалося толькі пасля таго, як у Беларусі адрадзілася незалежная музична-выдавецкая ініцыятыва. І нават сярод мнóstva сучасных выдавецкіх лібалаў Беларусі („Каўчэг”, „Bulbarecords”, „Vigma” ды інш.) толькі „БМАgroup”, ад пэўнага часу адзіны паплечнік БАСу ў арганізацыі па Беларусі адборачных тураў на „Басовішча”, заручыўшыся падтрымкай прадстаўніцтва Польскага Інстытута ў Мінску, рызыкнікі давесці гэту ініцыятыву да канкрэтнага выніку. І што ж? Удала! Альбом „Сэрца Эўропы in rock”** прывабіў увагу і публікі, і прэзы. Пра яго ў Беларусі пісалі ўжо і дзяржаўныя газеты „Переходны возраст”, „Чырвонае змена”, „Знамя юности” і незалежныя „Наша ніва”, „Беларуская мададзёжная”, „Музыка для всех”. А рэцензент спецыялізаванай „Музыкальной газеты”, якая распаўсюджваецца па СНД (Беларусь, Прыбалтыка, Украіна, Расія) назваў гэты альбом „своеасаблівым хатнім варыянтам „Басовішча” для кожнага слухача”.

Усе калектывы, якія ўвайшлі ў гэту праграму, добра знаёмыя заўсёднікам дыхтоўных падгарадоцкіх рок-тусовак: тут і нідаўнія лаўрэаты — гарадоцкая „Rima”, гайнаўскія „The Dvery”, і стабільныя героя зорных канцэртаў — „Крама”, „N.R.M.”, „Новае неба”.

Згадлісі прыняць удзел у гэтым унікальным рэлізе і славутыя суперзоркі польскага рока, якія пакуль не надта вядомыя ў Беларусі, затое ў польскай прэсе іхнія імёны, як кажуць, на слыху: „Proletaryat”, „Jacques de Lousse” ды іншыя. Нарэшце пра іх загаварылі і на пасяджэннях Мінскага клуба філафанаў, дзе яшчэ памятаюць гучную славу „Maanam”, „Lady Pank”, „Republika”.

Дарэчы, увасабленне гэтай памяці адлюстравалася і на альбоме „Сэрца Эўропы in rock”. Малады мінскі панк-гурт „Žygitmont VAZA” прапанаваў сюды неверагоднае прачытанне польскага року новай хвалі 80-х, зрабіўшы кавер-версію песні „Nowe sytuacje” знакамітага торуньскага гурту „Republika”.

Так, гурты з Беларусі яшчэ не забыліся на традыцыі нашай агульной дзяржаўны Рэчы Паспалітай і лёгка спываюць папольску. Варта паслуhaць, наколькі гэта ўдаецца Лявону Вольскаму сола, гуртам „N.R.M.”, „Без білета”. Дый беларуская мова гучыць не толькі з-пад лукашэнкай ласкі, а квітнее сярод шматлікіх калектывau Беласточчыны, якія выступаюць у розных стылістычных ім-

джах — гард-рокавая „Rima”, гіп-гопавы „Step”, бард-рокавы „Кардон”.

Недахопам любой зборкі з'яўляеца наяўніць у ейнай праграме знакамітых трэкаў тых альбомаў, якія і без таго лічыцца за гонар мець кожны калекцынер. Філафаністы не любяць паўтораў. Але іх і не прапаноўвае новы рэліз „БМАgroup”. Нават такая суперзорка, як Алеся Памідораў, прапанаваў сюды нідзе раней не публікаваны, дынамічны гіт прыганджаванага бугі-вугі „Вітальна”, а „N.R.M.” сваю славутую песню „Чыстая, светлая” з альбома „Тры чарапахі” пераклала на польскую мову і зміксавала істотна іншай.

Выступы гурту „Без білета” запомніліся не толькі публіцы „Басовішча”, але і шматмоўнай тусоўцы італьянскага фестывалю „Spirit of Woodstock”, дзе мінчукі пасябравалі з галандскім гуртом „Red Light” і запісалі разам песню на польскай мове „Pozytywne vibracie”, якая таксама трапіла сюды. А „Новае неба” нарэшце апублікавала сваю кавер-версію бардаўскай песні Андрэя Мельнікава „Гэта мы”, калісці адкінутую фірмай „Каўчэг” з славутага альбома „Цэпліны”.

Маладзічая мастацкая аздоба альбома (В. Іваноў) таксама неаднойчы нагадае пра „Басовішчы”, бо фотаздымкі начнай фестывальнаі тусоўкі ўпрыгожваюць і тыльную бачыну вокладкі, і разворот буклета. Для цікавых эксплюзіўна засведчу, што таямнічая рука гітарыста на фоне захопленай публікі — гэта рука Вячкі Корана („Уліс”), які выступаў, калі верыць гадзінніку на руцэ, дзе сцэны апоўначы. Дый у якасці аба-гульненага вобразу Сэрца Эўропы на вокладцы і самім CD выступае змотаны „басовішчайскі” кабель і арматура. Так што „БМАgroup” не проста новы дыск выдала, а цэлую калекцыю сімптоматычных сімвалau, якія нам усім будуть праз доўгія гады нагадваць пра незабытую польска-беларускія рок-сустэрэчы рубяжа XX-XXI стагоддзяў.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА
* „Сэрца Эўропы in rock”, Мінск 2001,
БМАgroup.

Юрачка ўражлівы на ритмы, любіць слухаць вершы і казкі на розных мовах. Наконт рytmaў мы самі пераканаліся ў час мінулага фестывалю. Колькі самастойнай інвенцыі выказаў малыш, стоячы пад сцэнай і слухаючы са-мадзейных артыстаў! Ён вымахаваў у такт музыкі ручкамі і ножкамі, круціў попкай, біў брава выступающим. Прыймана было глядзець, як гэты малы ўпісаўся ў краявід фестывалю.

У Польшчы хлапчуку вельмі падабаецца. Ён ужо нават гаворыць крыху папольску. Вось толькі шкада, што ў Беластоку няма метро і трамвай. Добра, што прынамсі аўтобусы падобныя тут на мінскія.

Можа, прыйдзе час, што і Юрачка заспывае на фестывалі. І ён будзе вялікі.
Ада ЧАЧУГА
Фота Сяргея Грынівіцкага

Ой, зайграйце музыкі

У нядзелю 17 лютага г.г. у арлянскай школе выступіў калектыў з Беларусі „Свяякі”. Канцэрт пачаўся перад гадз. 19-й, пасля раённага агляду „Беларуская песня” ў Бельску-Падляшкім. Нягледзячы на познюю пару дня, у школу прыбыло многа людзей, нават з суседніх і далейшых вёсак гміны. Аб канцэрце людзі даведаліся па радыё.

Сабраных прывітаў Ян Добаш, войт гміны Орля, у тым ліку генеральнага консула Рэспублікі Беларусь Леаніда Каравайку, намесніка консула Аляксандра Харытонаўца з жонкай і калек-

ты „Свяякі” з Невяровіч Валкавыскага раёна.

Перад канцэртам выступілі вучні наймалодшых класаў, якіх да выступлення падгатавілі настаўніцы Альжбета Цюлькевіч і Івона Жужаль. Іх блізка паўгадзіннае выступленне змяшчала жывыя песні з рэпертуару вядомага дзіцячага калектыву „Ноеў каўчэг”. Пасля да мікрофона падышла жанчына з калектыву „Свяякі”, якія стаялі ўжо гатовыя да канцэрта і пачала з прывітання: „Добры вечар таму, хто ў гэтым даму!” Пасыпаліся бурныя воплескі.

Усе чакалі музыкі, а артыстка далей заахвачвала словамі: „Як вы нам рады, дык мы вам парады. Як кажуць добры людзі, хай вам, гаспадары будуць жарт і песні. Но без песні жыць не лёгка, хоць ты трэні. (...) Дык што за калектыў таі?! Знаёмцеся: сямейны народны ансамбль „Свяякі”!

Жанчына дадала яшчэ: „Ой, зайграйце музыкі, сёння дзень у вас вялікі. Весяло спяваем, і вас усіх запрашаем!”

Пачаўся канцэрт „Свяякоў”. У ім 11 асоб, у тым ліку 7 жанчын. Калектыв выступаў і ў поўным складзе, і ў малых групах, а на акардэонах ігралі не толькі мужчыны, але і прыгожая жанчына. На жаль, спартыўная зала, дзе адбываўся канцэрт, не падыходзіць да такога

роду мерапрыемстваў, бо цяжкая ў ёй акустыка.

Калектыв „Свяякі” існуе каля 20 гадоў і дзейнічае пры Невяровскім Цэнтральным доме культуры ў Невяровічах. Дырэктарам ДК з'яўляецца Ян Бачынскі, а кіраўніком калектыву яго жонка Марыя Бачынская.

Гадзінны канцэрт „Свяякоў” прайшоў вельмі хутка. Публіка (каля 200 асоб) гучнымі аплодысментамі ўзнагароджвала кожную песню. Усім падабалася не толькі беларуская музыка і песні, але і вельмі прыгожыя ўборы і краса жанчын з Беларусі.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Усё пра Гайнаўку

Нядаўна выйшла з друку цікавая кніга аб Гайнаўцы. Можна яе купіць у гайнаўскай кнігарні.

З дзвюх тонкіх неаб'ёмных кніжак складаецца праца вядомага гайнаўскага публіцыста Вітальда Татарчыка. Загаловак кнігі: „Dzieje Hajnówki do 1944 roku” і „Dzieje Hajnówki 1944-2000”.

„Dzieje Hajnówki” — гэта сапраўдная крыніца ведаў аб гісторыі і нядаўнымі мінулымі маладога горада.

Першая частка прысвечана пачатку ўтварэння і пабудовы Гайнаўкі ў даваеннай Польшчы, а таксама адлюстроўвае жыццё грамадства. На дзвюх старонках апісаны перыяд савецкай улады, шэсць старонак прысвечаны гітлераўскай акупациі. Кнішка багата ілюстраваная. У першай частцы 90 фотаздымкаў. Другая част-

ка — гэта панарама пасляваенай Гайнаўкі.

Чытачы знайдуць тут змястоўныя даныя аб прадпрыемствах горада, аб гандлі і паслугах, аб гайнаўскай асвеце і культуры ды іншых дзялянках жыцця. Асобны раздзел знаёміць нас з цікавымі, заслужанымі для Гайнаўкі людзьмі. У другой частцы кнігі аўтар змясціў 109 фотаздымкаў, на якіх можам пабачыць сваіх знаёмых, або бліzkіх гайнаўяні.

На жаль, нічога аўтар не напісаў аб пабудове беларускага музея.

„Dzieje Hajnówki” — карысная праца для ўсіх, хто жыве, або жыў у Гайнаўцы, хто цікавіцца Гайнаўкай. Варта яе набыць, хоць выданне нятаннае. Дзве тонкія кніжкі каштуюць 22 злотых, а гэта не кожнаму па кішэні.

Мікалай ВАРАНЕЦКІ

ШТО ВЫ НА ГЭТА?..

Лешак Мілер на сустрэчы з бізнесменамі ў Ольштыне гаварыў: „Усё, што адпавядае законам, не забаронена”. Гэтай логікай карыстаючыца даўным даўно прыватныя прадпрымальнікі. Нешануюць яны работніка, выкінуць на брук без прычыны, абарвуть прэміяльнае, забяруць сацыяльнае прывілеі. А якія зарплаты? 500-600 зл. у месец. „Не падабаецца? На тваё месца дзесяць іншых знайду”, — пачуеш у адказ. Скажаце, што незаконна паступаюць? У капітальнай гаспадарцы на ўсё дазваляеца. Як не будзеш лашчыцца перад шэфам або не сунеш хабар у час афармлення „справы працы”, не можаш разлічваць на поспех.

Па ацэнцы Фонду імя Стэфана Баторыя, другое месца ў краіне па калумпаванасці займаюць працаўнікі медычнай службы. Не важна, што за-

кон гарантую грамадзяніну бясплатную лекарскую дапамогу і вылічваюць з яго зарплаты штомесячна ўзносы на ЗУС. За месца ў шпіталі трэба заплаціць. За візіт у спецыяліста таксама. Дзе не павернешся, дык патрабуюць грошай. Лекары, медсёстры, акушэркі штораз паглядаюць на хворага ў шпіталі, калі гэты „ўкіне” пачынуе „падарунак”.

Каб не быць абвінавачаным у карупцыі, дырэкцыя шпітала ў Зялёной-Гуры павесіла аўвестку: „У нас не бяруць грошай і падарункаў”. Пасля месяца ад з'яўлення аўвесткі ў дырэкцыю не паступіла ніводная скарга на лекараў ці іншых працаўнікоў, у якіх абвінавачваліся б у карупцыі.

Каштоўная гэта ідэя і хацелася б, каб і на Беласточчыне яна прыжылася.

(ус)

Бібліятэка маладым людзям асацыюеца з вялікім памяшчэннем поўным кніжак, пылу, цёмным, непрыемным, дзе цараць непрыязныя бібліятэкаркі. Але гэта не зусім праўда. Ёсьць бібліятэкі і бібліятэкаркі, якія не супадаюць з гэтым стэрэатыпам. Прыкладам гэтаму можа быць бібліятэка ў Падставовай школе і Гімназіі ў Ягуштове каля Бельска-Падляшскага.

Віднае памяшчэнне, поўнае кніжак, кветак, дзе на стэлажах развешаны малонкі вучняў пачатковых класаў, прадстаўляючыя канікулы, стэнды з кніжнымі навінкамі. У бібліятэцы працуе Марыя Гліва і Надзея Авярчук. Першая з іх звязана з бібліятэкай у Ягуштове ад 1992 года, другая — ад нядыёна, аднак супрацоўніцтва паміж імі добрае, што адчуваюць наведальнікі бібліятэкі. Дзеці вельмі добра адчуваюць сябе сярод паліц поўных кніжак, свободна звяртаюцца за парадай. Здзіўлюючыя парады.

Апрача школьнай бібліятэкі ў будынку гімназіі знаходзіцца філія публічнай біблія-

тэкі. Гэты кнігазбор налічвае 17 813 кніжак. Апынулася яны ў Ягуштове пасля ліквідацыі школы у Галадах, Лубіне-Касцельным, Плесках, Піліпках, Пасынках і Райску. Да публічнай бібліятэкі належыць 444 чытачы, з таго 197 дарослыя. — Раней, калі бібліятэка знаходзілася ў старым будынку, было больш чытачоў, — гаворыць Марыя Гліва — але тады быў і іншы час. Больш людзей чытала, цікавілася літаратурай. Цяпер, калі кніжкі заступілі тэлевізар ці камп’ютэр, усё змянілася. А і людзей на вёсках не прыбывае, а старэйшыя жыхары часам не маюць сілы ўжо чытаць. Найбольшай цікавасцю карыстаючыся раманы і дэтэктывы. З беларускіх кніжак ёсьць толькі паэзія і проза класікі — 543 кніжкі. На жаль, рэдка хто іх чытае. Час ад часу патрэбныя яны на заняткі беларускай мовы.

На новыя кніжкі пераважна бракуе грошай. Аднак бібліятэкаркі стараюцца памагаць чытачам. Калі трэба, заказываюць кніжкі з іншых бібліятэк, а часопісы часам нават самі купляюць, а гэтыя недастаткі кампенсуюць добрым словам і ўсмешкай. Так павінны выглядаць прыязныя дзесяці бібліятэкі.

Паўліна ШАФРАН
Фота аўтара

Марыя Гліва з юнымі чытачамі.

Вязень Штутгафа

Васіль Назарук — 1940-я гады.

Успаміны Васіля НАЗАРУКА народжанага ў 1924 годзе ў Вульцы-Тэрехоўскай.

З бацькам жыта малацілі, як пачулі гул самалёта. Выйшлі са стадолы. Над Чаромхай зніжайся біплан. „Пэўна паспаваўся”, — сказаў бацька, глядзеўшы на апускаючуюся машыну.

У гул матора ўрэзалася траскатня, бы палкай па плоце перакацілася: „Тра-та-та-та...” З боку самалёта ўспыхалі агенчыкі. Біплан, як ястреб закружыў над пасёлкам і адляцеў.

Тры дні пазней войска паказалася. Дарогаю ў Апаку ішлі пехацінцы. Зелень дрэў перамешвалася з шэра-сінім колерам мундзіраў. Пад Асынамі тэхніка пракацілася.

У Чаромсе закватараваліся жандары, якія ахоўвалі чыгунку. Па вёсках збіралі сала, яйкі і масла. Людзей не крыйдзілі. Так пачалася акупацыя.

Вярбоўка ў Нямеччыну пачалася ў 1942 годзе. Дзевяцінаццаты мне год паступіў. Мне са Сцяпанам Гаўрылюком назначылі ставіца ў Беласток. З Чаромхай на цягніку з прыяцелем дабіраліся. На зборпункце абстрыглі. Затым пагналі на станцыю. Побач са мною ішоў Сцяпан. Хтосьці па плячу мяне ляпнуў. Паглядзеў я на калегу. Гэты галавой набок кіёнуть. Зразумеліся без слоў, адскочылі, прыкуліўшыся на вартаўнікоў паглядзелі. Тыя не прыкмецілі. Калона прызыўных аддалялася. Мы ў напрамку Бельска падаліся.

Ежы мы не мелі. Кацялочак мёду адно з сабой прыхапілі. Выглядам напамі-

налі дэзерціраў, бо ў шапках рускіх салдат былі. Дабраліся ў Кляшчэлі. Дамоў не пайшлі, бо баяліся, што шукаць нас будуць. Сцяпан у Казімерова накіраваўся, а я да сястры на калёнію ў Маркі, што каля Вакастаўца знаходзілася.

Два тыдні гасціваў у сястрыцы. Наслугоўваў, што ў наваколлі людзі гаварылі. Але жыццё сваім ходам кацілася. Аб уцекачах не ўспаміналі. Рашиў у Вульку вярнуцца. Аформіўся на работу ў лесніка Уладзіміра Янушэвіча. Каля двух гадоў працаўваў у лясніцтве. У палове красавіка прыслалі павестку з надлясніцтва, каб рабочых у Нямеччыну назначылі. Янушэвіч з валянскай брыгады мяне выбраў. Сказаў на 4 мая ў Беласток ставіца і папярэдзілі, што ў выпадку адмовы пакараюць сям'ю. З Беласточчыны, якой тэрыторыя па Ваўкаўск сягала, ледзь дзесяць чалавек „назіралі”. Накіравалі ў Інстэрбург. Адтуль на аўтамабілях правезлі ў лясны лагер (назва не запамяталася). Памяцілі ў вайсковы барак. Ляснік прынёс сяннікі і загадаў саломай напхцаць (на іх спалі). Затым з распарадкам рабочага дня пазнаёміў. Тры брыгады арганізavalі. Дваіх зразвалі дрэвы, а трэці галілі абсякаў. Лішні (з дзесяткі) кухняй займаўся ды працуць прыносіў. Па картачках выдавалі хлеб, алей і паштэт. Мізэрную норму прызначылі. Больш галодным прыходзілася быць як сытым. Дамоў лісты пісалі і пасылку з ежай прасілі. Часам мне ў буханку хлеба бутэльку самагонкі „падкідалі”.

Непадалёк лагера жыў ляснічы. Аднак на работе палясоўшык лічыўся начальнікам. Няветліва ён да рабочых адносіўся. У лесе бачыўся парадак. Усё акуратна на сваім месцы знаходзілася. Ламачка палілі. Галінкі бярэзіны выкарыстоўвалі для вырабу венікаў. Восем гадзін мы працаўвалі, затым сваімі спраўамі займаліся: кошыкі плялі ды венікі вязалі. Пасля іх у маёнтку мянялі на бутэрброды.

У баўэраў шмат наёмных жыло, паколькі нямецкіх мужчын у армію прызвалі. Жанчыны з гаспадаркай не спраўляліся. Пасля трох месяцаў працы ў лясніцтве на літоўскую граніцу нас перавезлі, у Вількавішкі, будаваць лінію абароны. Траншэй капалі трэх метры шырынёй і столькі ж углыб. З намі прымусовыя рабочыя ад баўэраў працаўвалі. Гэтых пасля двух тыдняў у маёнтак вярталі, а нас, казённых рабочых, пакінулі на паставянную работу.

Немцы адступалі, і мы разам з імі ўглыб Прусіі падаваліся. Дайшлі да Вількі. Заставілі на берагу ракіту высякаць, каб лепшша бачнасць была. Потым загадалі вартаўнікам сцежкі на снезе пра-

топтваць. У нашай групе было пятнаццаць чалавек. За намі наглядалі вайскоўцы, якіх узначальваў Шміт. Ён меў звычку свістаць „Волга, Волга, мать родная”. Напярэдадні Каляд 1944 года над Віслай мы спажывалі куццю. Шыкарную вячэрну падрыхтавалі французы (трое французаў кухняй займаліся).

Запамяталася адно здарэнне. На працвесні немцы пачалі будаваць лінію абароны і для гэтай справы выкарystoўvali ўсіх палонных. Па ўзбярэжжы нехта брычкай ехаў. Нечакана пачалося наступленне. Атакі рускіх не вытрымалі немцы. Каб не прапусціць праціўніка, узарвалі вал. Вада з магутнай сілай зносіла ўсё, што на дарозе знаходзілася, праглынула ездака з брычкай, затапіла палі і забудовы. Я глядзеў на гэты кашмар і страшна зрабілася.

На ўчастак заехаў вышэйшы рангам афіцэр. Адклікаў на бок Шміта. З таго, што я зразумеў, лаяў яго: „Хаваецца на тылах з людзьмі... На фронт паедзеш”. З-над Віслы перавезлі нас у Штутгаф. Дванаццаць тысяч палонных канцлагер змяшчаў. Памесцілі нас у даўжэйшых бараках. Спалі на шмат’ ярусных нарах. Кармілі супам з конским мясам. Паўлітра вадністай сілавы з кавалкамі бульбы ў лупіне на абед без хлеба давалі. Тут аднавяскоўца Васіля Верамчука я сустрэў. Наступіў май 1945 года. У лагеры нешта перамянілася, бо вартаўнікі не так строга адносіліся да вязняў. Быццам канец вайны прадвяшчалі. Аднойчы пачулі стральбу ў лесе за агароджай. Наслугоўвалі. Стральба то мацнела, то сціхала. Баяліся з барака нос высунуць. „Няўжо гэта свобода?” — мільганула думка. Хтосьці дзвёры прыадкрыў, цішыня навокал. Па вартаўніках след прастыў. Рашилі ў лес праісці ды ежы пашукаць. Натрапілі на рыс. Схапіў я жменьку ды ў рот працягнуў. Бензінам заносіла. Пасля цукар знайшлі і той рыс пасаладзілі. Салодкі яксі праці горла праходзіў. Наеліся дасыта і вярталіся ў лагер з мешанымі думкамі. „Што дзялі з намі будзе?” Пад абедзе сустрэлі некалькіх палякаў, якія намагаліся ў рух аўтамабіль прывесці. І шмат войска праходзіла, рускага і нямецкага. Гэтыя апошнія ішлі са звшанымі насамі, пад стражай рускіх. У палон папалі.

Штутгаф свободны. Для вязняў гэта пачатак злога. Вызваліцелі, рускія, значыць, пачалі допыты. „Для немца работал, — гаварыў афіцэр. — Прывзнаваіся”. І так штодзень паўтаралася.

З Штутгафа накіравалі ў Эльбланг. Цэлы дзень пешшу ішлі. Як у горадзе апынуліся, афіцэры спынілі калону і штосьці рашалі. Затым сказаў на зад вяртаца. У Штутгафе пагрузілі ў вагоны. Па пяцьдзесят асоб у адзін. Вагоны былі забруджаны цементам. Дзвёры закрылі, паставілі вартаўнікоў. Пыл і задуха душылі горла. Прывезлі ў Москву. Палову саставу выгрузілі. Апошніх па спецыяльнасці раздзялілі. Мяне накіравалі ў брыгаду цесляраў і паслалі ў Шатуру. Дзвесце кіламетраў вузакалейкай тэлепаліся. Кащмар! Працаўвалі ў шахце торфу як заключаныя. І зноў пачаліся допыты. Хто ты такі, адкуль узяўся, каму працаўваў? Усё ж тыя самыя пытанні. Удзень працаўвалі, а ўначы — допыты. Думаў, што не вытрымаю. Паўтараў адно і тое ж: У Нямеччыну сілком вывезлі, у Штутгафе вязнем быў. Урэшце паверылі. „Ачысціўшы” душу з грахоў, як гэта казалі, занеслі ў спісак вольных грамадзян Савецкага Саюза. Паслялі ў Асанава-Дубовое на ўчастак разбудовы Шатурскай электрастанцыі. Ва-сілу Верамчуку не пашанчавала. У час допыту выявілася, што ягоны бацька ў Амерыцы знаходзіцца. Адправілі на „белая мядзведзі”.

На рабоце абавязвала картачная сістэма. З прадуктаў выдавалі: бутэльку сланечнікавага алею ў месяц, тры кілаграмы кашы і 1,20 кг. хлеба ўдзень. Апрача таго тры метры мануфактуры (трыкатаражнага матэрыялу). Гэты апошні ў Шатуры на рынку прадавалі. Спецвопратку (адзенне і абутак) бясплатна выдавалі.

На „стройцы” працаўваў да 1947 года. Каля загаварылі, што можна ў Польшчу вяртацца, рашыў на бацькаўшчыну вярнуцца. Атрымалася праблема. Грошай на падарожжа не меў. Паслаў заяву ў Москву польскому консулу, каб дапамогу прызначылі. Для верагоднасці, што ў Польшчы нарадзіўся, паслаў метрыку нараджэння, якую мне з Кляшчэляў прыслалі. Папрасіў у начальніка адгул і падаўся ў сталіцу. У консульстве пераконваў, што я беларус, пражываўшы ў Польшчы, і дамоў хачу вярнуцца. А тыя мне кажуць: „Для беларусаў усімогі не даем. Яны з Польшчы самі ўцякаюць”.

Вяртаўся назад ні з чым. Але стойка пры сваім стаяў: дамоў вярнуся!

— І што сказаў? — пытаў начальнік. Схлусіў на пачаканні: „Як з работы ўвольняць, дык дазвол на выезд атрымаю”. Начальнік паверыў, дык праціці стаў, каб я застаўся, бо добрым цеслярам лічыўся. Начальнік урэшце пагадзіўся. Спраўку аб увальненні даў і выдзеліў прадукты на дарогу. Дабраўся ў Свіслач. Прыйомніўся калега, з якім у лесе ва Усходній Пруссіі працаўваў. Не цяжка было Сяргея Калюту адшукаць. Прыйцель занямоўі, як мяне ўбачыў: „Як трапіў, — пытаўся, — тут пагранічна зона. Чужым забаранеца праўбыць”, — гаварыў. Але хутка прыбываў: „Пасправаю ў міліцыі справу аформіць. Прад’явіў я міліцыянеру дакументы, а той як не грымне: „За дзвядцать чатыре часа, каб твоё ноги не видел”. — „Падайся пад Ваўкаўск. Там пропуск не требуют”, — парайў. Пайшоў я да ўсёлкі прыяцеля. Іду з чамаданчыкам, а людзі пытаюць, ці лякарства не прадаю. Гандляром палічылі. Сяргеева сваячка баялася мяне ў работнікі браць. Хадзіў я ад вёскі да вёскі, пакуль у Пушчыках не спыніўся. Сустрэўшая цётка кажа: „У мяне двух дараставающих сыноў, але дэпутат, солтыс значыцца, хваравіты. Усімогі патрабуе”. Солтыс абкінуй маю выхудзелую постаць, затым спытаў, хто я такі і чаго шукаю. „Я з Польшчы, дамоў з канцлагера вяртаюся. Зараз работы шукаю”. Папрасіў дахаты. Жонка на кроснах ткала. „Марыя, дай хлопцу паесці” — загадаў. Ранкам гаспадар пытае: „Малаціць умееш?” А я яму кажу: „З гаспадаркі выходжу”. Наступнага дня двух энкаўдзістаў зайшло да солтыса. Убачыўшы незнёмага, дакументы папрасілі. Разгледзіўшы іх, моўкі ў сумку засунулі. Гаспадар, прадчуваўшы ліхое, загаварыў: „Аддайце хлопцу дакumentы, я зайду ў раёне працішшу”. Паверылі. Паўтара года я ў дэпутата працаўваў.

Калі ўстанавілі граніцу па лініі Керзана, Вулька апынулася на другім баку дзяржаўнай граніцы. Да сваякоў неяк было вяртацца, бо сям'я была вялікая. Пасехаў на пабудову пад Ленінград. Пяць гадоў працаўваў у Руднічнай Сланцаўскага раёна. Пазнаёміўся з Марусяй. Згулялі вяселле. Было гэта 13 студзеня 1952 г. Чатыры гады блукаліся па Саюзе. Год у Таліне знаходзіўся. 12 лістапада 1956 года ў рамках рэпатрыяцыі вярнуліся мы з жонкай у Вульку-Тэрехоўскую. Тут пабудавалі дом і па сёняшні дзень пражываюм.

Запісаў Уладзімір Сідарук
Фота з архіва Васіля Назарука

З пустога і Саламон не наліе

Сёлетня зіма не паскупіла ні снегу, ні марозу. Па ацэнцы метэаролагаў снежань аказаўся найбольш марозным месяцам на працягу апошніх трыццаці двух гадоў. Завеі занеслі дарогі. Шматлікія вёскі былі адrezаны ад свету. У гэты час жыхары Чаромхаўскай гміны маглі карыстацца аўтамабільным транспартам.

— Як удаецца вам справіца з мяцеліцай і расчысціць на час дарогі? — пытаю кіраўніка Чаромхаўскай камунальнай установы.

— Штодзень карыстаємся двумя экскаваторамі для расчышчання дарог. На больш заснежаныя адрэзкі падсылаюць з павета гусенічны бульдозер. Праблема ў тым, што вычарпаліся ўжо гроши на паліва і закупку солі для размарожвання аў-

ледзяных вуліц. Дзяржаваўна чыгунка не плаціць падаткаў. Зараз і мы папалі ў даўгі. Але робім, што можам.

У пачатку студзеня праішло аципленне. Пусціў снег. Дарогі пакрыліся снежнымі балотамі. Чаромхаўская тэхніка займалася адно цэнтральнымі вуліцамі пасёлка. Аб пабочынах нельга ўспамінаць. У час замарозкаў балота перамянілася ў каструбатыя ледзяныя бугры. Прытым абледзяньельня плошчы не пасыпаюцца соллю з пяском, бо яе німа. Людзі скардзяцца, што пляніць падаткі, а парадку на дарогах німа. Каго вінаваціць у гэтай справе?

Рацыя на баку грамадзян, але ёсць і другая праўда: з пустога і Саламон не наліе. Уладзімір Сідарук

Сэрца на вуліцы

Валянцінкае сэрца на бельскай вуліцы.

14 лютага г.г. шэрыя вуліцы Бельска-Падляшскага ажывіла калярова сэрца. Быў тарговы чацвер, прахожыя ішлі да-волі хутка. Сэрца ішло за імі і на хвіліну затрымлівалася пры жанчынах. А ўсё з-за святога Валянціна.

Найбольшай папулярнасцю свята за-каханых карыстаецца ў ЗША і Вялікабрытаніі. Людзі абменьваюцца паштоўкамі, куплююць кветкі, сэрцайкі і г.д. Гэтыя доказы любві ў дзень св. Валянціна набываюць дадатковае святочнае значэнне. У Польшчу гэтыя абычай дайшоў з дзесяць гадоў таму і з той пары 14 лютага патрон закаханых, святы Валянцін, мае поўныя рукі працы (гэтае свята прызначае больш за палову грамадзян Польшчы).

Настрой Валянцінка перадаўся так-сама жыхарам Бельска-Падляшскага. Было гэта бачна на вуліцах горада, па-колькі па тратахах шпациравала велізарнае чырвонае сэрцайка, а дакладней прадаўшчыца магазіна з касметыкай фірмы „Натура”. — Хочам, каб Валянцінкі былі больш урачыстымі святам, запрашаем у нашы магазіны, раздаем жанчынам на вуліцах рэкламныя буклеты. Наша акцыя ажыўляе бельскія вуліцы, бо яны такія шэрыя, смутныя, — сказала Уршуля Мацяеўская, прадаўшчыца магазіна „Гера”.

Ці ёсьць сэнс пераймаць свята з Захаду? Калі дзякуючы Валянцінкам двое людзей признаецца ў каханні або адзінокія ў мітусні жыцця знайдуць сваю „другую палавінку”, то смела можна сказаць, што варта, каб Валянцінкі загасцілі ў нас.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Вер – не вер

Спадар Астрон, дзякую, дзякую, дзякую, што Вы мне адказалі на мой ліст. Я ніколі не думала, што Ваш (або пра-ста нейкага чужога чалавека) адказ можа зрабіць такую прыемнасць!

Аднак ёсьць малая праблема. Вы мне сказали, што мой сон абазначае, што я буду мець — дзіця. Прайду кажучы, мая мама мне казала, што хацела бы піль-наваць унукаў, але... яна, здаецца, не ду-мала, што я гэтую яе просьбу здзейсно-ўжо ў другім класе сярэдняй школы... Я магла бы нават прабаваць, але, на жаль, каля дзвюх гадзін перад прачы-танныем „Нівы” я прагнала на чатыры стороны свету адзінага чалавека, які мог бы мне ў гэтым дапамагчы... Хаця можа гэта і лепш для мяне...

Яшчэ раз дзякую і цёпла з Вамі раз-вітваюся.

Ваша Зоя

Даражэнькая Зоя! Не скрию, што і твой ліст даставіў мне вялікую ра-дасць. Чаму? Перш за ўсё таму, то ты пішаць вельмі культурна, добра ведаеш беларускую мову, а яшчэ ж свае лісты любіш аздабляць далікатнымі рэсунка-мі. Устаўляеш іх у некаторыя літараты,

малюеш лісточкі на старонках і на кан-верце. Вельмі міла атрымаць такі ліст!

Цяпер давай паговорым пра мерытэ-рычны бок твайго пісьма. Мо ў гэтым выпадку, калі бы я быў Сэрцайкам, дык змог бы адказаць табе больш трапна. Але і так можна было бы снаваць нейкія меркаванні. Ніхто не скажаў, што той па-тэнцыяльны бацька, якога ты прагнала на чатыры стороны свету, не вернецца. А ты пра яго пішаць з такім пачуццём, што цяжка паверніць у тое, што ты пе-растала яго каҳаць. Гэта ён для цябе той адзіны, непаўторны... Ён і толькі ён.

А зноў жа, нават калі бы ён і не вяр-нуўся, дык ці ж мала ходзіць па свецце малайшоў, якія маглі бы табе дапамагчы ў згаданай справе! Пачакай, вядома, не спяшайся. Не мусіш жа месь адразу дзі-ця. Часамі сны прадвяшчаюць факты нават на цэлія гады раней. Можа, на-родзіш калясіці блізнюкоў, ці нават трайню. Бачыш жа, колькі табе снілася тых буслоў, а кожны з іх нясе радасць і прыбытак.

Зоя! Я яшчэ адна справа. Ты так ма-ляўніча пішаш. Падумай, мо варта стаць карэспандэнткай „Нівы”. Напіши пра сябе, сваё асяроддзе. Пра радасці і смуткі маладосці. Я веру ў цябе, у твой талент.

Твой Астрон

Юныя чэмпіёны з Чаромхі

У Гайнайцінкае адбыўся павятовы чэмпі-янат пачатковых школ у настольным тэ-нісе. У ім першынство заваявалі вучні Пачатковай школы ў Чаромсе (Гайнай-скі павет). Сярод юнакоў першое месца заняў Андрэй Гансяроўскі, другое —

Ігар Блыщчук, трэцяе — Каміль Тамашук і чацвёртае — Адрыян Мішчук.

Сярод дзяўчат найлепш зарэкаменда-вала сябе Катахына Мазурэк, а другое месца заняла Алъжбета Пасюк. Віншую!

(яц)

Самыя лепшыя ігракі і капітаны гімназічных футбольных каманд Гайнайскага павета.

Спаборніцтвы і адпачынак

Асяродак спорту і адпачынку ў Гайнайцы арганізуваў для вучняў у час зі-мовых канікулаў футбольныя і баскет-больныя спаборніцтвы і адпачынак на панадворку асяродка.

Ужо 20 студзеня 2002 года ў Падста-вовай школе н-р 6 адбыўся Павятовы футбольны турнір за кубак старосты Гайнайскага павета, арганізаваны для гімназій. Першое месца ў турніры заня-ла каманда з Гімназіі н-р 1 з Гайнайкі, другое — з Гімназіі н-р 2 з Гайнайкі, трэцяе — з Гімназіі з Нарвы, а чацвёртае — з Гімназіі з дадатковым навучаннем беларускай мовы з Гайнайкі. 21 студзеня г.г. арганізаваны былі гульні і конкурсы на спартыўнай пляцоўцы пе-рад асяродкам, якія закончыліся пячэн-нем каўбасак на вогнішчы.

Усе спартыўныя мерапрыемствы, якія праходзілі ў час зімовых канікулаў у Гайнайцы, адбыліся ў спартыўных за-лах Падста-вовай школы н-р 6, Гімназіі н-р 1 і Комплексу школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы. 22 студзеня арганізаваны былі гульні і конкурсы на спартыўнай пляцоўцы пе-рад асяродкам, якія закончыліся пячэн-нем каўбасак на вогнішчы.

У гайнайскіх школах арганізаваны бы-лі заняткі па футболе, волейболе, баскет-боле. Можна было займацца з камп'ютэ-рамі, працавалі предметныя гурткі.

Аляксей МАРОЗ

Сход нацменскай камісіі

11 лютага адбылася ў Ольштыне су-стрэча Камісіі нацыянальных і этніч-ных меншасцей Сейміка Вармінска-Мазурска ваяводства з прадстаўнікамі меншасных арганізацый; прысутні-чалі прадстаўнікі немцаў, украінцаў і беларусаў.

Сход адкрыў старшыня Камісіі Та-маш Раманчук, а затым выступалі за-прошаныя дзяячы. Прадстаўнік немцаў гаварыў пра патрэбу стварэння ў адной з ольштынскіх школ класа з нямецкай

мовай навучання. Я гаварыў пра дафі-нансаванне маіх газет: „Грабіна”, „Kronika Białoruska” ды „Gazeta o Mniejszościach”, а таксама пра намер заснавання спадарствам Муськамі беларускага ан-самбля. Пасля я склаў адпаведныя да-кументы ў Сеймік. Упаўнаважаны ваяводы па справах нацыянальных мен-шасцей Марэк Лейк сказаў, што ўсім будзе аказана дапамога ў складаных абставінах.

Андрэй ГАЎРЫЛЮК

Niva

ТЫДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрес рэдакцыі: 15-959 Бялысток 2, ul. Zamenhofa 27, skr poczt. 149.

Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/
E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl

альбо: niva_bielastok@skrzynka.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Mi-
nistery Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Макс-

мюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-

Свярбуская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Алякс-

андар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свя-

рубская, Міраслава Лукша, Аляксей

Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффан.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая,
Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9,

Białyostok.

Тэксты не замовіоных рэдакція не звра-

са. Застрэга сабе роўнік право скречанія

і opracowania redakcyjnega tekstu nie za-

mówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie

ponosi odpovedzialnoścī.

Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenume-

ratę na II kwartał 2002 r. upływa 5 marca

2002 r. Wpłaty przyjmuju urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie calego kraju.

2. Cena prenumeraty na II kwartał 2002 r.

wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartałnej prenumeraty z wysyłką

za granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lot-

niczą Europą — 127,00; Ameryka Płn., Pld.,

Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpła-

ty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej

Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33,

01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa,

Nr 12401053-40060347-2700-401112-005.

4. Prenumeratę można zamówić w redak-
cji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wy-
nosi 3,40 zł, a kwartałnie — 44,20 zł; z wy-
syłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70

(kwartałnie — 61,10), pocztą lotniczą: Eu-
ropa — 5,30 (68,90), Ameryka Płn., Afryka

— 5,90 (76,70), Ameryka Płd., Środk., Az-
ja — 6,50 (84,50), Australia — 8,30

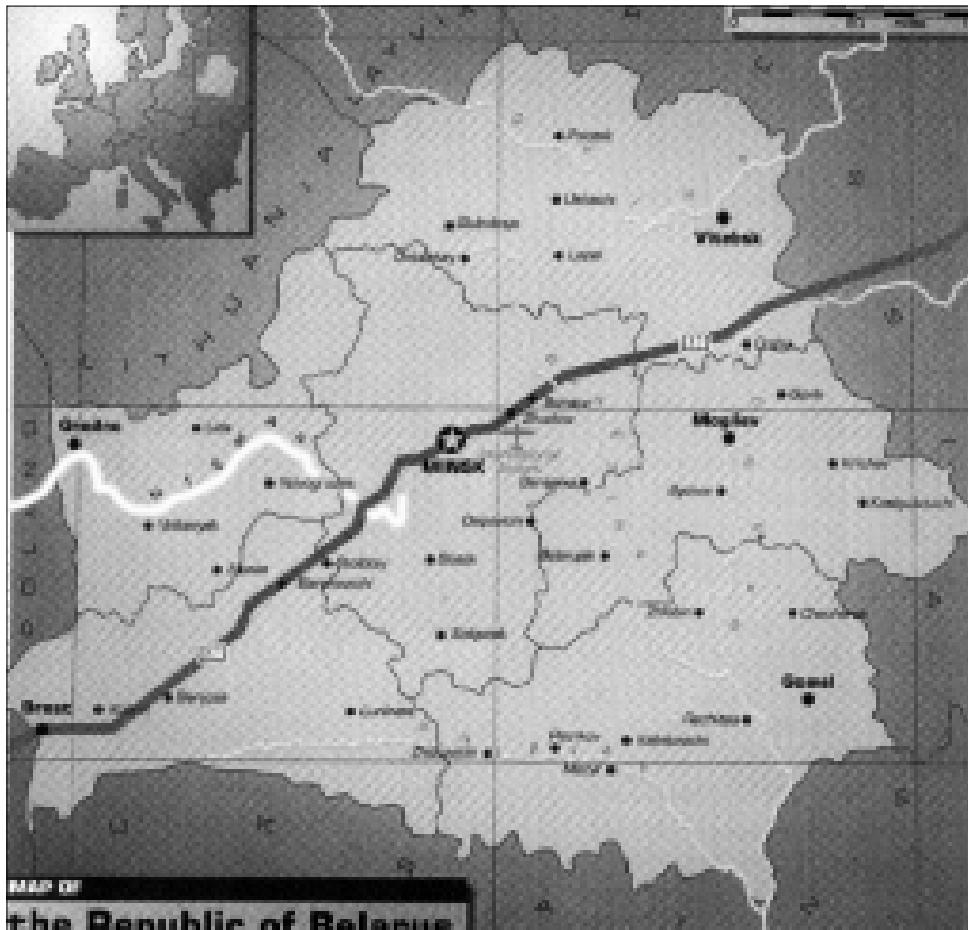
(107,90). Wpłaty przyjmuje Rada Progra-

mowa Tygodnika „Niwa”, Białyostok, ul.

Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., I O-

dział Białyostok, 11101154-401150015504.

НУКА

the Republic of Belarus

Паводле Alexander Lukashenko, *Belarus Tomorrow*, edited by the East European Development Association (EEDA) — Geneva.

Прр... Нёман, куды ты паплыгү!?

Перад намі карта Рэспублікі Беларусь. Гэта незвычайны дакумент; гэта дадатак да кнігі „Belarus Tomorrow” (Беларусь заўтра), якую напісаў Mr. Alexander Lukashenko. Так мае выглядаць Беларусь у неадлеглай будучыні. Што ж мы там за праоцтва бачым? У самой Рэспубліцы Беларусь нічога асаблівага, але нашай Беласточыне наканавана найслаўнейшым беларускім празорцам новая эпоха — змены, якія можна смеца па раўнонацца з праходам ледавіка. У будучыні, як бачым на карце, славуты Нёман перад Гроднам адмовіцца

пльсці на поўнач, праз Летуву ў Куршскі заліў, толькі паверне дакладна ў бок нашага Беластока! Побач міжнароднай чыгункі і міжнароднай шашы... Мо ў Беласток, за самалётамі на тапалянскім аэрадроме, паплынуць караблі... Мо марская школа, якая мае быць у Гайнавцы, будзе выпускантка не адно дыпломаваных беспрацоўных, але і сапраўдных матросаў! Павеяла аптымізмам, бо ж да нашых авіямарскіх летуценнікаў далучыўся Аляксандар Рыгоравіч, які не піша кніг на вецер.

(ав)

Двухлітарная крыжаванка

1		5	2		3		2	4
4		5		6				
7		8	1		9			
10								
11	3				12	13		
14			15					
16			6		17			

ва, 14. зуб, які ў некаторых жывёл выступае з рота, 15. ежа караеда.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літаратуры з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуць разыграны кніжны ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 4 нумара

Гарызантальна: 1. рэчыва для вырабу гумы, 3. какосавая або фінікавая, 5. адміністрацыйны цэнтр штата Нью-Йорк, 7. ніжняя канечнасць, 9. мужыкова жыллё, 10. паўночнаірландскі горад, 11. горная парода з дробных зерніяў кварцу і халцэдону, 12. форма тулава чалавека, 14. псеўданім, 16. бюстгальтар, 17. халодная колючая зброя.

Вертыкальна: 1. сустаў нагі, 2. ін'екцыя, 3. жонка пана, 4. міжземнаморская дзяржава між Тунісам і Італіяй, 6. Максім, аўтар „Вянка”, 8. прозвішча міжваеных польскіх танцорак Лоды і Зізі,

9. спявак хору, 11. Паола, грузінскі патэт (1895-1937), 13. пірэнейская дзяржа-

ва, 14. зебра, які ў некаторых жывёл выступае з рота, 15. ежа караеда.

Кніжны ўзнагароды высылаем Міхалу Байко і Аляксандру Дабчынскаму з Беластока.

Як рыба ў вадзе

Купіў Валодзя ў рыбнай краме, што калісь называлася нармальнай „Рыбная цэнтрыя” рыбу. Залатога карася ў „Залатой рыбіцы”. Глядзіць — дыхае. Карава вялікі, рэкордны, з паўкілагама. Ды яго забіць, каб пасля з'есці? Не даць яму дыхаць, дык памрэ.

— Укіну ў торбу, дык біцца будзе. Як яго данясу дадому? То ж сэрца мне разарвецца! Ён там канаць будзе, а я сабе з цыгарэткай... — прашаітту міне ўражліві Валодзя. Я купляў маленькія верхаводкі, што заўсёды пад плынъ ідуць. Ці я думаю пра іх, малечай, што заўсёды насуперак усяму плынуць? Ці я іх купляю, ці ем? Або сухарэбру? Асабліва калі лаўлю? Не маю, бачыце, сумненняў; ды ж сумленне маю, чалавече. А ці ў рыбы душы няма?.. Ды што той Валодзя пра цыгарэты...

— Валодзя ты думаеш пра канающую ў тваёй торбе рыбу, а сам не думаеш пра сваё здароўе. Курыш. Дыхаеш атрутным паветрам. І дзівішся, што і рыбка нашага атрутнага паветра, заразы гэтай, набіраць у жабры не хоча.

— Даўшы! — уздыхнуў на поўня лёгкія Валодзя і закахаў, адкашляўся ў папяровую хустачку. — А хто яго выбірае! Пані, — звярнуўся да прадаўшчыцы, — калі ён яшчэ жывы, дайце мне кулёк з вадою, хай яшчэ пажыве.

Я сваю дробную рыбку ўкінуў у торбу, а Валодзя асцярожна панёс політыленавы мяшочак з залатым карасём, разасна хапаючым у круглы рот ваду налітую з крана.

— Добра, што ён — не сялёдка, — звойважыў я. — Не было б яму жыцця ў такай вадзе.

— А што, тады пасаліць яе трэба было б? Можна яздіраванай соллю?

На Валодзевым твары малявалася, ну, проста дурная радасць, але я гэтага яму не сказаў. Чаго ж трэба — ідзе дзядзьзька ў аблавушцы, у руцэ — жывая рыба, і цешыцца, бы нёс які скарб.

— Доўга будзеш трymаць яго ў вадзе? Рыба дужманая, твая Нінка захоча адразу яе сасмажыць. Свежая...

— Ты што?! Калі не здох, дык хай живе!

— А ты ѿ яго не запытаўся, што, можа, ён, карасішча гэты, не залатая рыбка!

— То ж залаты ён.

— Так ён называецца, ведаю. Ды папытайся ты, можа, ён твае мары здзейсніць? Тры, напрыклад, як у казцы?

Парагатлі мы крыху, за куфлем піва ў піўбары ля базара, гледзячы, як той карава цешыцца, не вedaочы пра свой лёс на Нінчынай патэльні.

— Вандал, перастань! А ці не шкада табе яго маладога жыцця?

— Твая рыба, сам плаціў — можаш і шкадаваць.

Усхваляваны Валодзя заказаў яшчэ куфаль піва, і яшчэ адзін... Пасля пятага паўлітра бурштынавага напою прыадкрыў кулёк і ціха запытаўся:

— Карасік, карасік, залатая рыбка!.. Чаго ты хочаш, скажы, я ўсё для цябе зраблю! Тры разы кажу табе: ідзі на волю.

Карава пырскнуў на Валодзю кроўелькамі хлараўанай вады.

— Ты, Валодзя, памыліўся, — мне то піва таксама адрыгнулася. — Гэта ён павінен у цябе пытакаць і прасіцца, каб ты яго выпусціў. А за тое — трэбі жаданні. Не больш і не менш.

— Добра, — азвалася рыбка. — Тры твае жаданні выпаўняю: тройчы іду на волю. А вам стаўлю яшчэ па трэх куфлі.

Вандал АРЛЯНСКІ

„Даўціпы” Андрэя Гаўрылюка

— Мая мамачка мае жакет Дыёра, спадніцу Шанель, туфлі Іў Сан-Ларана і духі Эйвана...

— Няма ў яго нічога свайго?

* * *

— Пан доктар! Я ад трох гадоў замужам і да гэтай пары не маю дзяцей. Вы хіба павінны мяне абследаваць.

— Будзыцеласкавы распрануща і легчы.

— Ой, пан доктар! Я хачу мець дзіця са сваім мужам.

* * *

— Янка, ці ты калі-небудзь быў сведкам чыгуначнай катастроfy?

— Так; калісь у поездзе ў тунелі замік дзячычыны пацалаўаў яе бацьку.

* * *

Малая Веранічка канчае вечаровую малітву словамі:

— І яшчэ, добры і міласэрны Божа, дай хача некалькі штук вонраткі тым бедным голым дзячаткам з часопіса, які аглядае мой татка.

* * *

Дзве бландзінкі аглядаюць у Луўры статую Апалона, на якой інтymная частка цела прыкрыта фігавым лістком.

— Шкада, — уздыхае адна, — трэба будзе сюды вярнуцца восенню.

* * *

— Пан доктар! Выбіраюся на экспкурсію парадом і баюся, што калі выплынем на поўнае мора, тады захварэю марской хваробай. Якую ежу вы мне рэкамендунеце ў рэйс?

— Найтаннейшую.

* * *

Хворы да санітараў:

— Куды мяне несце?

— У празектарскую.

— Як гэта так?! Вы ж хіба бачыце, што я яшчэ жыву?..

— Ляжы ціха і не перашкаджай. У адміністрацыі ведаюць лепш, што з табою!

* * *

Муж:

— Здзіўляе мяне, чаму жанчыны заўсёды стараюцца здабыць мужчыні сваёю красой, а ніколі розумам.

Жонка:

— Нічога тут дзіўнага: мужчыны часта дурныя, але вельмі рэдка сляпья.

* * *

Бландзінка здае вадзіцельскі экзамен:

— Раскажыце, як працуе рухавік,

— пытае выкладык.

— А ці магу гэта зрабіць сваім словамі?

— Калі ласка.

— Брррум, брррррум...

* * *

— Якіх звяроў любіць бландзінка найбольш?

— Норак у шафе, „Ягуара” ў гаражы і асла, які на ўсё гэта заробіць.

* * *

— Што зрабіць, каб бландзінка засмяялася ў суботу?

— Расказаць ёй анекдот у панядзелак.

* * *

— У якім узросце бландзінка перажывае дзесяць найпрыгажэйшых гадоў свайго жыцця?

— Паміж яе дваццаць дзесятага і триццатага годам.